

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Majandusarvestuse instituut

Juhtimisarvestuse õppetool

Diana Verš

TEGEVUSARUANNE

JA SELLES AVALDATUD ANDMETE HINDAMINE

(Eesti töötleva tööstuse aktsiaseltside näitel)

Magistritöö

Juhendaja: lektor Paavo Siimann

Tallinn 2016

Olen koostanud töö iseseisvalt.

Töö koostamisel kasutatud kõikidele teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmete on viidatud.

Diana Verš .....

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 123272TAKMM

Üliõpilase e-posti aadress: dianavers@gmail.com

Juhendaja lektor Paavo Siimann:

Töö vastab magistritööle esitatud nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(ametikoht, nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

ABSTRAKT	3
SISSEJUHATUS	4
1. TEGEVUSARUANNE	7
1.1. Mõiste ja eesmärk	7
1.2. Areng	11
1.3. Kohustuslikud elemendid ja sanktsioonid	16
1.4. Ülevaade varasematest uuringutest andmete avalikustamisel	21
2. TEGEVUSARUANNETES AVALDATUD TEABE HINDAMINE	30
2.1. Kogum	30
2.2. Metoodika	34
2.3. Hüpoteesid	36
2.4. Analüüs ning hüpoteeside paikapidavuse kontrollimine	38
KOKKUVÕTE	56
VIIDATUD ALLIKAD	59
SUMMARY	64
LISAD	65
Lisa 1. Haldusaruande ja tegevusaruande sisu võrdlus	65
Lisa 2. Finantsnäitajad 2013	66
Lisa 3. Finantsnäitajad 2014	68
Lisa 4. Mittefinantsnäitajad 2013	70
Lisa 5. Mittefinantsnäitajad 2014	73

ABSTRAKT

Magistritöö pealkiri on „Tegevusaruanne ja selles avaldatud andmete hindamine“. Töö eesmärk oli välja selgitada, millised nõuded on tegevusaruandes enam täidetud ning mis võib mõjutada andmete avaldamist.

Autor kasutas töös kvantitatiivset analüüsimeetodit. Analüüsi Eestis registreeritud töötleva tööstuse valdkonnas tegutseva 67 aktsiaseltsi 2013. ja 2014. aasta majandusaasta aruandeid, mida oli kokku 134.

Analüüsi tulemusel jõudis autor järeldusele, et kogumis olnud tegevusaruannetes oli enam täidetud nõudeid, mis puudutasid ettevõtte enda üldise tegevuse näitajaid (ülevaade ettevõtte tegevusest, olulised sündmused majandusaastal, eeldatavad arengusuunad, peamiste tegevusvaldkondade ning toote- ja teenusegruppide kirjeldused). Vähem oli täidetud nõuded, mis võiksid huvitada üldsust (ettevõtte tegevusega kaasnevad keskkonna- ja sotsiaalsed mõjud, tegevuskeskkonna arengu mõju ettevõtte tegevusele ning majandusaastal ja aruande koostamise perioodil ilmnunud valuutakursside, intressimäärade ja börsikursside muutumisega seonduvad riskid ning nende arvutamise meetodika).

Töös esitatud hüpoteeside paikapidavuse kontrollimisel sai kinnitust viis hüpoteesi, mille kohaselt andmete avaldamist mõjutavad enam ettevõtte suurus (müügitulu, vara, keskmine töötajate arv), aruandeaasta kasum ning ettevõtte tegelemine ekspordiga. Kinnitust ei saanud hüpoteesid, mille kohaselt andmete avaldamist mõjutavad enam aktsionäri seotus juhtorganiga, aktsionäride arvu suurus, aktsionäri päritolu ning ettevõtet auditeeriv äriühing.

Töö tulemuste rakendusala seostub finantsarvestuse, finantsaruannete analüüsi ning õigusteadusega.

Võtmesõnad: haldusaruanne, tegevusaruanne, juhtorgani vastutus, C-indeksi meetod, töötlev tööstus.

SISSEJUHATUS

Eestis registreeritud äriühingutel on iga-aastane kohustus pärast majandusaasta lõppemist koostada ja esitada läbi ettevõtteportaali koos majandusaasta aruandega ka tegevusaruanne. Teema aktuaalsus tuleneb sellest, et tegevusaruannet koostavad isikud ei mõista tegevusaruandes esitatava info tähtsust ning seaduses esitatud nõuete täitmise olulisust. Teema uudsus tuleneb sellest, et kohtunikud on ettevõtteid puudutavate kohtulahendite tegemisel tuginenud ettevõtte tegevusaruandes esitatud teabele, mida varasemalt ei ole tehtud.

Uurimisprobleem on, et tegevusaruannetes avaldatud andmed erinevad seaduses nõutud andmetest.

Magistritöö uurimisküsimusteks on 1) millised nõuded on tegevusaruannetes enam täidetud ning 2) millised tegurid võivad positiivselt mõjutada andmete avaldamist.

Töö eesmärk on välja selgitada Eestis registreeritud töötleva tööstuse valdkonnas tegutsevate aktsiaseltside näitel, millisel määral ning millised nõuded on tegevusaruannetes enam täidetud ning millised tegurid võivad positiivselt mõjutada andmete avaldamist.

Eesmärgi saavutamiseks on autor koostanud tegevusaruande sisule esitatud nõuete põhiselt kontrollküsimustiku ning kogunud uuringus osalenud ettevõtete majandusaasta aruannetest finantsnäitajad (müügitulu, vara, keskmine töötajate arv, aruandeaasta kasum/kahjum) ja mittefinantsnäitajad (ettevõtte tegelemine ekspordiga, aktsionäri seotus juhtorganiga, aktsionäride arv, aktsionäri päritolu, ettevõtet auditeeriv äriühing).

Selgitamaks kas ja kuivõrd töös väljatoodud finants- ja mittefinantsnäitajad omavad mõju andmete avaldamisele tegevusaruannetes püstitab autor kümme hüpoteesid. Esitatud hüpoteesid on järgmised:

1) ettevõtted, kelle müügitulu on üle 8 000 000 euro, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, kelle müügitulu on 8 000 000 eurot või vähem;

2) ettevõtted, kelle varad kokku on üle 4 000 000 euro, avaldavad andmeid enam kui ettevõtte, kelle varad kokku on 4 000 000 eurot või vähem;

3) ettevõtte, kus töötajaid on keskmiselt rohkem kui 50, avaldavad andmeid enam kui ettevõtte, kus töötajaid on keskmiselt 50 või vähem;

4) ettevõtte, kes on aruandeaastal kasumis, avaldavad andmeid enam kui ettevõtte, kes on aruandeaastal kahjumis;

5) ettevõtte, kelle juhtorgan on aktsionär või aktsionäri seotud isik, avaldavad andmeid vähem kui ettevõtte, kelle juhtorgan ei ole aktsionäri või aktsionäri seotud isikut;

6) ettevõtte, kelle nõukogus on aktsionär või aktsionäri seotud isik, avaldavad andmeid vähem kui ettevõtte, kelle juhatuses on aktsionär või aktsionäri seotud isik;

7) ettevõtte, kus on vähemalt viis aktsionäri, avaldavad andmeid enam kui ettevõtte, kus on üks aktsionär;

8) ettevõtte, kus on välismaalasest aktsionär, avaldavad andmeid enam kui ettevõtte, kus ei ole välismaalasest aktsionäri;

9) ettevõtte, kelle müügitulu tuleb lisaks koduturule ka ekspordist, avaldavad andmeid enam kui ettevõtte, kelle müügitulu tuleb üksnes koduturult;

10) ettevõtte, kelle majandusaasta aruandeid auditeerivad audiitorühingud, kelle teenust kasutavad mitmed ettevõtte, avaldavad andmeid enam kui ettevõtte, kelle majandusaasta aruandeid auditeerivad audiitorühingud, kelle teenust kasutavad üksikud ettevõtte.

Magistritöö uuritavaks objektiks on tegevusaruanne ning autor analüüsib Eestis registreeritud töötleva tööstuse valdkonnas tegutseva 67 aktsiaseltsi 2013. ja 2014. aasta majandusaasta aruandeid C-indeksi meetodil.

Autor on jaganud töö kaheks osaks: teoreetiline ja rakenduslik osa, mis mõlemad on omakorda jaotatud neljaks alapeatükiks.

Teoreetilises osas selgitab autor esmalt tegevusaruande olemust, kasutades eesti- ja võõrkeelset erialakirjandust ning tegevusaruannet reguleerivaid õigusakte. Seejärel uuritakse, millal võeti kasutusele termin *tegevusaruanne*, ning kirjeldatakse tegevusaruande sisu muutumist ajas. Autor esitab tegevusaruande kohustuslikud elemendid, vastutuse andmete esitamata jätmisel või ebapiisaval esitamisel ning selgitab tegevusaruandes avaldatud teabe sisu olulisust. Viimases teoreetilises alapeatükis antakse ülevaade teguritest, mis võivad

mõjutada tegevusaruannetes avaldatava teabe esitamist. Autor toob välja eri aegadel ja mitmete riikide ettevõtete kohta tehtud vastavasisulised uuringud koos tulemite ning kasutatud meetoditega.

Empiirilise osa alguses selgitatakse esmalt, kuidas moodustus töös analüüsitava ettevõtete kogum, kui palju ettevõtteid osales uuringus, mitme aruandeaasta aruandeid uuriti, mis piirkondades oli kogumisse kuuluvad ettevõtted registreeritud ning milline oli nende põhitegevusala. Empiirilise osa teises alapeatükis kirjeldatakse, millist meetodit autor analüüsi teostamiseks kasutas ning kes ja millal kasutas nimetatud meetodit esimest korda. Järgmisena esitab autor hüpoteesid ning kontrollib nende paikapidavust läbi uurimisküsimuste. Viimases alapeatükis analüüsib autor tegevusaruandele esitatud nõuete täidetavust, kontrollib uurimisküsimustes esitatud väidete vastavust tegevusaruannetes tegelikult näidatud andmetega, kontrollib hüpoteeside paikapidavust ning teeb järeldused.

Autor tänab töö valmimisele kaasa aidanud professorit Lehte Alverit ja juhendajat lektor Paavo Siimanni.

1. TEGEVUSARUANNE

1.1. Mõiste ja eesmärk

Teabeõigus moodustab olulise osa liikmesusõigusega kaasnevatest õigustest ja selle teostamise kaudu saab aktsionär (osanik) otsustada, kuidas ühes või teises küsimuses hääletada või millist vähemusõigust teostada (A. Vutt ja M. Vutt 2012, 709). Äriseadustiku (ÄS) §-de 166 ja 287 kohaselt on osanikul või aktsionäril õigust saada äriühingu tegevusest teavet ning tutvuda kõigi äriühingu dokumentidega, v.a kui juhatusel on alust eeldada, et see võib tekitada olulist kahju äriühingu huvidele. Osaühingute ja aktsiaseltside puhul on osanikul ja aktsionäril võimalik saada teavet ettevõttes toimuva kohta ettevõtte juhtorganite poolt korraldataval iga-aastasel üldkoosolekul, kus üheks päevakorrapunktiks on majandusaasta aruande kinnitamine.

Pärast majandusaasta lõppu kohustub juhatus koostama majandusaasta aruande raamatupidamise seaduses sätestatud korras (ÄS, § 179 lg 1, § 331). Raamatupidamise seaduse (RPS) § 14 lg 1 kohaselt on raamatupidamiskohustuslane kohustatud lõppenud majandusaasta kohta koostama majandusaasta aruande, mis koosneb raamatupidamise aastaaruandest ja tegevusaruandest.

Joonis 1. Majandusaasta aruande koostisosad
Allikas: autori koostatud

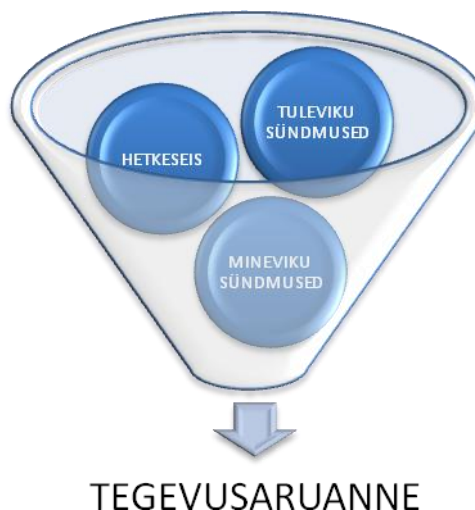

Eesti keele seletav sõnaraamat annab sõnale *tegevus* selgituseks 'teadlik vaimne või kehaline aktiivsus' (Eesti keele seletav sõnaraamat, 2009). Terminile *aruanne* annab õigekeelsussõnaraamat vasteks 'ettekannete tehtud tööst' (Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS, 2013). Grammatilise tõlgenduse kaudu saab märkida, et tegevusaruanne on ettekannete ettevõtte minevikusündmuste kohta.

Kui selgitada mõistet süstemaatilise tõlgenduse kaudu, tuleb lähtuda sellest, millised õigusaktid reguleerivad tegevusaruannet. Eestis reguleerib tegevusaruandes avaldatava info kajastamist RPS, mille § 24 lg 1 kohaselt antakse tegevusaruandes ülevaade raamatupidamiskohustuslase tegevusest ja asjaoludest, millel on määrav tähtsus raamatupidamiskohustuslase finantsseisundi ja majandustegevuse hindamisel, olulistest sündmustest majandusaastal ning eeldatavatest arengusuundadest. Muuhulgas peab tegevusaruanne sisaldama teavet raamatupidamiskohustuslase välisriigis registreeritud filiaalide olemasolu kohta.

Raamatupidamise seaduse vastuvõtmisel on lähtutud Euroopa Liidu õigusraamistikust. Neljanda nõukogu direktiivi artikli 46 kohaselt pidi tegevusaruanne hõlmama vähemalt ülevaadet ettevõtte tegevuse arengu ja seisundi kohta. Muuhulgas tuli tegevusaruandes anda teavet oluliste sündmuste kohta, mis on toimunud pärast aruandeaasta lõppu, teavet ettevõtte tõenäolise arengu kohta tulevikus, teavet tegevuse kohta uurimise ja arenduse valdkonnas ja teavet oma osade või aktsiate soetamise kohta (Neljas nõukogu direktiiv 78/660 EMÜ, art 46). Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/34/EL, mis käsitleb teatavat liiki ettevõtjate aruandeaasta finantsaruannete, konsolideeritud finantsaruannete ja nendega seotud aruannete koostamise ja avaldamise nõudeid, täpsemalt selle artikkel 19 sätestab, et tegevusaruanne peab sisaldama ettevõtte majandustegevuse arengu ja tulemuste ning seisundi tasakaalustatud ja põhjalikku analüüsi, mis vastab ettevõtte majandustegevuse suurusele ja keerukusele. Selles ulatuses, mis on vajalik ettevõtja arengu, tulemuste või seisundi mõistmiseks, peab analüüs sisaldama tema majandustegevuse peamisi asjakohaseid finants- ja mitterahalisi tulemusnäitajaid.

Võttes kokku grammatilise ja süstemaatilise tõlgenduse, saab märkida, et tegevusaruanne on juhtkonna ametlik ettekannete raamatupidamiskohustuslase tegevusest, hetkeseisust ning raamatupidamiskohustuslase mineviku ja tuleviku olulistest sündmustest, mis võivad avaldada mõju ettevõttele.

Joonis 2. Tegevusaruandes avaldatud info koostisosad
Allikas: autori koostatud

Justiitsministeeriumi Riigi Teataja talituse korraldatud ning Riigi Teatajas avaldatud, Riigikogu poolt vastu võetud 20.11.2002 raamatupidamise seaduse ingliskeelses tõlkes Accounting Act on sõnale *tegevusaruanne* ametlikuks tõlkeks *management report* (Accounting Act, § 24). Otsides ja lugedes artikleid tegevusaruannete kohta leidis töö autor terminile *management report* mitu sünonüümi, nt *management commentary*, *management discussion*, *business report*, *business discussion*, *chairman's statement*, *president's letter*, *director's report*, *narrative report*. Erisus sõnade kasutusel tuleneb eelkõige Briti inglise keele ja Ameerika inglise keele kasutusest. Nt termin *chairman's statement* on kasutusel Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendkuningriigis ning see tähendab juhatuse esimehe, kes on juhatuse esindusorgan ja ametlik ettevõtte hääl, ettekannet ettevõtte väljaminekutest ja toimunud sündmustest eelmisel finantsaastal (Merkl-Davies, Koller 2012, 187). Termin *president's letter* on kasutusel Ameerika Ühendriikides (Clatworthy, Jones 2003, 171). Paralleelselt terminiga *president's letter* on Ameerika Ühendriikides kasutusel ka termin *narrative report*, mis võeti kasutusele 1973. aastal, kui AICPA (The American Institute of Certified Public Accountants) märkis, et finantsaruanded ei tohiks piirduda üksnes arvandmetega ning andmete narratiivsel kujul esitamine võib olla vajalik (*ibid*).

Rahvusvahelise Finantsaruandluse Standardite (IFRS – International Financial Reporting Standards) Fondi ja Rahvusvahelise Raamatupidamise Standardite Nõukogu (IASB – International Accounting Standards Board) kodulehel on märgitud, et tegevusaruanne on

jutustav aruanne, milles selgitatakse ettevõtte finantsseisundit, finantstulemust ja rahakäivet. Samuti võimaldab tegevusaruanne juhtkonnal selgitada oma eesmärgid ning strateegiad nende saavutamiseks (IFRS Foundationi ja IASB veebilehed).

Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/34/EL punkti 26 kohaselt on tegevusaruanne finantsaruandluse oluline osa. Seega tuleb tegevusaruande koostamisel lähtuda samadest rahvusvaheliselt tunnustatud arvestuse ja aruandluse alusprintsipiidest, mis raamatupidamise aastaaruande koostamiselgi (RPS, § 16). Muuhulgas tuleb lähtuda avalikustamise printsibiist, mis tähendab, et tegevusaruanne kui majandusaasta aruande osa on avalik dokument, millega peab saama tutvuda äriregistri teabesüsteemi vahendusel (Registriandmetega tutvumine).

Tegevusaruandes avaldatud info on eriline, sest selle olulisus on luua kontekst, et andmete tarbijad mõistaksid finantsilist teavet. Tegevusaruandes tuleb lahti kirjutada finantsaruandes avaldatud numbrilised näitajad jutustavas vormis ning esitada asjakohane teave mitterahaliste tulemusnäitajate kohta. Kuna tegevusaruandes avaldatud teabe kasutajad on olemasolevad ja potentsiaalsed investorid, laenuandjad ja teised võlausaldajad, siis ei piisa üksnes sellest, et info avaldatakse. Tegevusaruandes avaldatud teave peab olema selge ja üheselt arusaadav, kuna selles esitatu võimaldab infotarbijal arutleda ja hinnata ettevõtte tulemusi ja olukorda koos viidetega võimalikele riskidele (Matuszak 2015, 332–333).

Mitmete uuringute tulemusel on leidnud kinnitust, et tegevusaruanne on kõige mõjukam informatsiooni allikas majandusaasta aruandes ning selle kaudu on võimalik mõjutada aruande kasutajaid (Clatworthy, Jones 2003, 171). Juba 1959. aastal väitis Goffman, et tegevusaruande suurim eesmärk on aruande kasutaja mulje juhtimine (Merkl-Davies, Koller 2012, 187). Uuringud Austraalias, Uus-Meremaal, Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendkuningriigis ning Ameerika Ühendriikides on näidanud, et tegevusaruanne on kasulik ja oluline osa majandusaasta aruandes. Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendkuningriigi uuring näitas, et majandusaasta aruandes oli tegevusaruanne enim loetud ning oluliselt teisel kohal eraaktsionäride huviskaalal (Clatworthy, Jones 2003, 171).

Töö autor on samuti seisukohal, et tegevusaruanne on majandusaasta aruande oluline osa. See vormistatakse juhtkonna poolt ning esitatakse igal aastal koos majandusaasta aruandega Tartu Maakohtu peetavasse äriregistrisse. Nii saab heauskne kolmas isik kartmatult tugineda registris olevatele andmetele, eeldades esitatud andmete õigsust. Tegevusaruandes esitatakse juhtkonna selgitused jutustavas vormis ettevõtte tegevusest, finantsseisundist ja

seda mõjutavatest asjaoludest, majandustulemustest ja muutumise põhjustest, olulistest sündmustest majandusaastal ning arengusuundadest. Tegevusaruandes esitatud info põhjalikum avaldamine annab teavet ettevõtte jätkusuutlikkusest, ettevõtte juhtimisoperatsioonidest ning protsessidest. Tegevusaruandes esitatud teave peab olema selge, arusaadav, objektiivne, oluline ning võrreldav. Tegevusaruande eesmärk on anda aruande kasutajale teavet ettevõttes toimunud ja edaspidi toimuva kohta selliselt, et aruande kasutaja saaks saadud info põhjal teha majandusotsuseid.

1.2. Areng

Euroopa Liidu dokumentatsioonides mainiti tegevusaruannet kui majandusaasta aruande osa esimest korda 1978. aastal piiratud vastutusega äriühingute koostamise juhises – Neljanda nõukogu direktiivis 78/660/EMÜ. 1983. aastal märgiti, et tegevusaruanne on majandusaasta osa ka konsolideeritud raamatupidamise aruannete koostamise juhises – Seitsmenda nõukogu direktiivis 83/349/EMÜ. Olulisim samm toimus 18.06.2003, kui Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2003/51/EÜ muudeti Neljanda nõukogu direktiivi 78/660/EMÜ ja Seitsmenda nõukogu direktiivi 83/349/EMÜ, millega viidi sisse nõue, et alates 2005. aastast koostavad kõik börsil noteeritud äriühingud oma konsolideeritud aastaaruanded ühenduses kohaldamiseks vastuvõetud raamatupidamisstandardite järgi. Samuti sätestati liikmesriikide valikuvabadus lubada või nõuda vastuvõetud rahvusvaheliste raamatupidamisstandardite kohaldamist raamatupidamise aastaaruannete koostamisel ja lubada või nõuda vastuvõetud rahvusvaheliste raamatupidamisstandardite kohaldamist börsil noteerimata äriühingute poolt (Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/51/EÜ, 18).

Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/51/EÜ töögrupis osalesid Kanada, Saksamaa Liitvabariik, Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendkuningriik, Ameerika Ühendriigid ja Austraalia (Information For Observers, 4). Viiest riigist kahe riigi kohta toob autor välja näited äriõiguse reformidest, mis viidi läbi vahetult pärast Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/51/EÜ vastuvõtmist.

Tulenevalt Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiivist 2003/51/EÜ muudeti Saksamaa Liitvabariis 2004. aastal äriseadustikku ja äriühinguõigust (Beattie *et al* 2008, Introduction 1). 07.12.2004 võeti vastu Saksamaa Raamatupidamise Standard (GAS 15 –

German Accounting Standards), mis oli kohustuslik järgimiseks kontserni ettevõtetele ning teistele ettevõtetele soovituslik (Details – GAS 15 – Management Reporting). GAS 15 asendati GASiga 20 ehk kontserni juhtimisaruandega, mis võeti vastu 04.12.2012 (Details – GAS 20 – Group Management Report). 2016. aastal reguleerib Saksa õigusruumis tegevusaruannet äriseadustiku (HGB – Handelsgesetzbuch) §-d 289 ja 315. Samuti viis Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendkuningriik kooskõlla oma äriõiguse regulatsiooni Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2003/51/EÜ. Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendkuningriigis oli 1993. aastal välja antud juhised, mille kohaselt majandusaasta aruande osa oli ka juhtimis- ja finantsülevaade, kuid nimetatud juhised olid soovituslikud. Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendkuningriigis andis Raamatupidamise Standardite Juhtkond (OFR – The Accounting Standards Board) 2003. aastal välja soovitusliku juhise tegevusaruande kohta. OFRi soovituslik juhend suudeti vormistada seaduseks 2005. aasta lõpus, mil toimus äriühinguõiguse reform (Beattie *et al* 2008, Introduction 1). 08.11.2006 võeti vastu äriühingu koodeks 6 (Company Act 6), mis tühistas senise äriühingu koodeksi 1985 (Company Act 1985). Kui seni oli tegevusaruande koostamise kohustus vaid börsiettevõtetele, siis nüüd laienes kohustus kõigile ettevõtetele (Company Act 2006 art 415–419a).

08.06.1994 vastu võetud raamatupidamise seaduses tunti terminit *haldusaruanne*. Eesti Vabariigis võeti termin *tegevusaruanne* õigusaktides kasutusele raamatupidamise seaduse muutmise teel. Äriseadustiku § 528 punktiga 11 asendati raamatupidamise seaduses (RT I 1994, 48, 790) sõna *haldusaruanne* sõnaga *tegevusaruanne*. 08.06.1994 vastu võetud raamatupidamise seadus muutus kehtetuks 01.01.2003 seoses uue raamatupidamise seaduse jõustumisega. Raamatupidamise seaduse uues, kehtivas redaktsioonis on tegevusaruande regulatsioon sätestatud §-des 14 ja 24. Haldusaruande ja tegevusaruande sisu võrdlus on toodud lisa 1, kus on näha, et haldusaruande sisule esitatavad põhiohused on jäänud tegevusaruande sisule esitatavate nõuete puhul samaks. Erisus tuleneb sellest, et haldusaruandes ei olnud vaja kirjeldada jooksva majandusaasta olulisi sündmusi või infot ettevõtte tegevusest. Haldusaruandes tuli jooksva majandusaasta kohta kirjeldada tehtud arengu- ja uurimisväljaminekuid. Uue raamatupidamise seadusega, mis jõustus 01.01.2003 lisandusid tegevusaruande sisule esitatavatest nõuetest kohustus avaldada infot majandusaasta kestel omandatud või tagatiseks võetud oma osade või aktsiate kohta.

01.12.2005 võeti vastu raamatupidamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus, mille kohaselt 01.01.2006 jõustus RPS § 24 lg 2 p 1 muudatus,

millega lisandus nõue, et tegevusaruandes tuleb avaldada ka info 1) ettevõtte peamiste tegevusvaldkondade, toote- ja teenuste gruppide kohta, 2) oluliste aruandeaasta jooksul toimunud ja lähitulevikus planeeritavate investeeringute kohta. Samuti lisandus lõige 4, mis sätestas, et juhul kui raamatupidamiskohustulase omakapital bilansipäeva seisuga ei vasta äriseadustikus kehtestatud nõuetele, tuleb tegevusaruandes kirjeldada kavandatavaid tegevusi omakapitali taastamiseks.

01.01.2007 jõustus RPS § 24 lg 2 p 1 täiendus, milles täpsustati, et tegevusaruandes tuleb avaldada ka info muudatustest, mis on kavandatud järgmisesse majandusaastasse. 01.01.2010 jõustus RPS § 24 lg 2 p 4 muudatus, millega tunnustati kehtetuks RPS § 24 lg 2 p 4. Muudatus tulenes sellest, et informatsioon tegevjuhtkonna ja kõrgema juhtorgani liikmetele raamatupidamiskohustulase poolt aruandeaastal arvestatud tasude ja muude soodustuste kohta ning töötajate tasu üldsumma ja keskmine töötajate arv majandusaastal tuli avaldada raamatupidamise aastaaruande lisades (RPS, § 21 lg 1 p-d 4 ja 5).

10.12.2015 võeti vastu raamatupidamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus, mille kohaselt 01.01.2016 jõustus RPS § 24 lg 1 täiendus, milles kehtestati, et tegevusaruandes peab olema kajastatud ka info 1) ettevõtte eeldatavate arengusuundade kohta ja 2) filiaalide omamisel välisriigis nende olemasolu kohta. Samuti jõustus RPS § 24 lg 3 p 1 muudatus, millega asendati termin *majandustulemus* terminiga *finantstulemus* ning muudeti RPS § 24 lg 3 punkti 4, kus täpsustati, et tegevusaruandes tuleb avaldada finantsinstrumentide finantsriskide maandamise eesmäärke ja põhimõtteid. Lisandusid lõiked 5, 6, 7 ja 8. Lõike 5 kohaselt tuleb juhul, kui ettevõtte on majandusaasta kestel omandanud või tagatiseks võtnud oma aktsiaid või osasid, avaldada tegevusaruandes 1) omandatud või tagatiseks võetud võõrandatud ja võõrandamata osade või aktsiate arv ja nimiväärtused ning 2) osade või aktsiate eest makstud tasu suurus ning nende omandamise või tagatiseks võtmise põhjus. Lõike 6 kohaselt tuleb tegevusaruandes kirjeldada ettevõtte ärimudelit, ettevõtte tegevusega kaasnevaid keskkonna- ja sotsiaalseid mõjusid, inimressursi juhtimist, inimõiguste järgimist, korrupsioonivastast võitlust käsitlevat riskijuhtimist ning selleks rakendatavaid põhimõtteid ja tulemusi. Lõikega 7 täpsustati, et juhul kui raamatupidamiskohustulase tegevusega kaasnev keskkonna- ja sotsiaalsete mõjude, inimressursi juhtimise ja inimõiguste järgimise ning korrupsioonivastaste võitlusega seonduv poliitika on kirjeldatud ühingujuhtimise tavas, siis seda tegevusaruandes uuesti kirjeldama ei pea, piisab viitest ühingujuhtimise tavas. Lõike 8 kohaselt juhul, kui

raamatupidamiskohustuslasel puudub tema tegevusega kaasnevate keskkonna- ja sotsiaalsete mõjude, inimressursi juhtimise ja inimõiguste järgimise ning korrupsioonivastase võitlusega seonduv tegevuskava või see ei ole välja töötatud, siis tuleb tegevusaruandes selgitada, miks neid põhimõtteid ei ole välja töötatud või miks neid ei rakendata (Seletuskiri raamatupidamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu juurde, 18).

Tabel 1. RPS § 24 muudatused alates 01.01.2003 jõustunud raamatupidamise seadusest

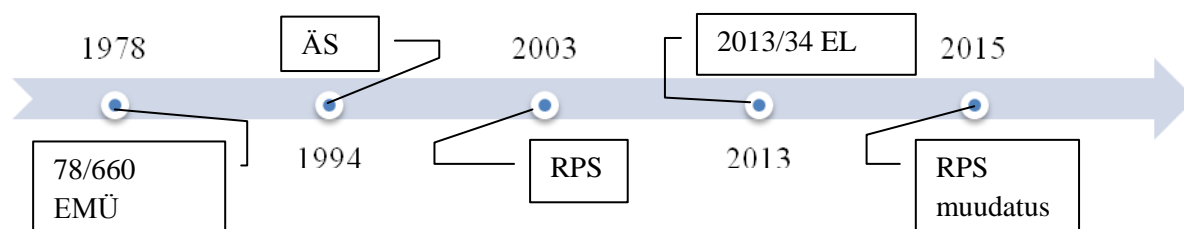
VASTU VÕETUD	JÕUSTUS	RPS § 24 MUUDATUSED	MUUDATUSE PÕHJUS
27.11.2005	01.12.2005	lisandus lg 4	IFRS
06.12.2006	01.01.2007	muudeti lg 2 p 1	ÄSi muutmine
04.06.2008	10.07.2008	muudeti lg 2 p 1	Neljas nõukogu direktiiv 78/660 EMÜ
29.10.2009	01.01.2010	muudeti kehtetuks lg 2 p 4	andmed avaldatakse majandusaasta aruande lisas
10.12.2015	01.01.2016 osaliselt 01.01.2017	seaduse tekstis asendati sõna <i>majandustulemus</i> sõnaga <i>finantstulemus</i> ; muudeti lg 3 p 4; lisandusid lg-d 5, 6, 7, 8	Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/34 EL

Allikas: autori koostatud

10.12.2015 vastu võetud raamatupidamise seaduse muutmise vajadus tulenes kahest direktiivist: Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiivist 2013/34/EL ning Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiivist 2014/95/EL. Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiivis 2013/34/EL märgiti, et aktsionäride, osanike ja kolmandate isikute kaitseks on eriti oluline riigisiseste õigusnormide kooskõlastamine, mis käsitlevad aruandeaasta finantsaruannete ja tegevusaruannete esitusviisi ning sisu, aruannetes kasutatavaid mõõtmisaluseid ja nende avaldamist teatavat liiki piiratud vastutusega ettevõtte puhul. Aruandeaasta finantsaruannetel on mitu eesmärki, mis ei piirdu ainult teabe andmisega kapitaliturgudel tegutsevatele investoritele, vaid annavad ka ülevaate varasematest tehingutest ning edendavad ettevõtte üldjuhtimist. Samaaegne kooskõlastamine on vajalik sellepärast, et ühest küljest tegutsevad mõned ettevõtjad mitmes liikmesriigis ja teisest küljest ei paku need ettevõtjad kolmandatele isikutele kaitset ulatuses, mis on suurem kui nende netovara. Liidu raamatupidamisalastes õigusaktides tuleb saavutada asjakohane tasakaal finantsaruannete adressaatide huvide ning aruandlusnõuetega ülekoormatust vältida soovivate ettevõtjate huvide vahel. Euroopa

parlamendi ja nõukogu direktiivis 2014/95/EL märgiti, et muu kui finantsteabe avalikustamine on oluline samm üleminekul säästvale maailmamajandusele, milles on pikaajaline kasumlikkus ühendatud sotsiaalse õigluse ja keskkonnakaitsega. Muu kui finantsteabe avalikustamine aitab mõõta, jälgida ja juhtida ettevõtjate tegevust ja nende mõju ühiskonnale. Teatavate suurettevõtjate poolt muu kui finantsteabe avalikustamist käsitlevate riigisiseste õigusnormide kooskõlastamine on tähtis ühtmoodi nii ettevõtjate kui ka aktsionäride ja muude sidusrühmade jaoks. Kooskõlastamine on neis valdkondades oluline, sest enamik neist ettevõtjatest tegutseb rohkem kui ühes liikmesriigis.

Illustreerimaks tegevusaruande arenguperioodi kulgu toob autor välja vastavasisulise ajatelje joonisel 3, kus on välja toodud tähtsamad aastaarvud, mida autor käsitles käesolevas alapunktis.

Joonis 3. Ajatelg tegevusaruande arengu kohta
Allikas: autori koostatud

Autor on seisukohal, et õiguskeskkond peab vastama ühiskonna vajadustele ning käima käsikäes ühiskonna üldise arenguga selleks, et tagada ettevõtlust, innovaatilisi lahendusi ja investeringuid soodustav majanduskeskkond. Direktiivid ei ole liikmesriikides automaatselt kohaldatavad, seega peab iga liikmesriik tagama, et tema jurisdiktsioonis tegutsevad ettevõtted ei satuks teistes jurisdiktsioonides tegutsevate ettevõtetega võrreldes halvemasse konkurentsiolukorda. Kui riigisisestel muudatustega kaasa ei minda, siis ei ole võimalik rakendada ka Euroopa Liidu poolt uuenenud regulatsioonis pakutavaid võimalusi.

Kui Neljandas nõukogu direktiivis 78/660/EMÜ ja Seitsmendas nõukogu direktiivis 83/349/EMÜ olid tegevusaruandele esitatavad nõuded pigem üldisemad, siis Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2013/34/EL muudeti juhiseid tegevusaruannetes avaldatava info suhtes enam suunatuks ja konkreetsemaks ning sõltuvaks ettevõtte suuruselt ning keerukusest.

1.3. Kohustuslikud elemendid ja sanktsioonid

Vastutus raamatupidamisaruannete ning ka tegevusaruannete koostamise ja avaldamise eest põhineb riigisisel õigusel. Liikmesriigi õigus- ja haldusnormidega sätestatud vastutust käsitlevad eeskirjad peavad olema kohaldatavad haldus-, juhtimis- ja järelevalveorganite liikmete suhtes. Sanktsioonid peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad (Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/46/EÜ, art 60a).

Tegevusaruande sisule esitatavad nõuded tulenevad RPS §-st 24. RPS § 24 lg 1 kohaselt antakse tegevusaruandes ülevaade raamatupidamiskohustuslase tegevusest ja asjaoludest, millel on määrav tähtsus raamatupidamiskohustuslase finantsseisundi ja majandustegevuse hindamisel, olulistest sündmustest majandusaastal ning eeldatavatest arengusuundadest järgmisel majandusaastal. Muuhulgas peab tegevusaruanne sisaldama teavet raamatupidamiskohustuslase välisriigis registreeritud filiaalide olemasolu kohta. RPS § 24 lg 2 täpsustab tegevusaruandes avaldatavaid nõudeid veelgi ning sätestab, et tegevusaruandes tuleb kirjeldada järgmist:

- 1) peamisi tegevusvaldkondi,
- 2) toote- ja teenusegrupe,
- 3) olulisemaid aruandeaasta jooksul toimunud ning lähitulevikus planeeritavaid investeeringuid,
- 4) olulisi uurimis- ja arendustegevuse projekte ning nendega seotud väljaminekuid aruandeaastal ja järgmistel aastatel ning
- 5) raamatupidamise aastaaruande koostamise perioodil toimunud olulisi sündmusi, mis ei kajastu raamatupidamise aastaaruandes, kuid mis oluliselt mõjutavad või võivad mõjutada järgmiste majandusaastate tulemusi.

Tegevusaruandes avaldatud ebapiisav teave asjaolust, mis võib mõjutada majandusaastate tulemusi, võib osutada kohtuvaidluses määravaks. AS Nordveo esitas BTA Insurance Company SE vastu hagi seoses kindlustushüvise ja viiviste väljanõudmisega. Esimese astme kohus leidis, et AS Nordveo esitatud liiklusõnnetuses kahjustada saanud sõiduki kasutamisega eelneva nelja kuu jooksul teenitud tulu laiendamine tulevikus teenitavale hüpoteetilisele tulule koos hinnatõusu matemaatilise juurdearvestusega ei ole piisav tõend, et siduda hageja sõidukiga toimunud vaieldamatu kindlustusjuhtum ja AS Nordveo väitel selle sõidukiga järgmise üheksa kuu jooksul teenida võivast hüpoteetilisest

tulust ilmajäämine põhjusliku seose kaudu. AS Nordveo 2010. aasta majandusaasta aruande tegevusaruandest nähtuvalt rentis AS Nordveo üheksat veoautot kapitalirendi korras ning raamatupidamise aastaaruandest nähtuvalt oli AS Nordveo aruandeaastal kahjumis. Ringkonnakohus märkis, et AS Nordveo tegevusaruandes ei ole kajastatud olulise sündmusena seda, et AS Nordveo kasutuses olnud veoautode arv vähenes seoses liiklusõnnetusega ning seetõttu jäi tal saamata tulu. AS Nordveo 2007.–2009. aasta majandusaasta aruannetest nähtuvalt rentis AS Nordveo nimetatud aastatel oma tegevuses samuti üheksat veoautot. AS Nordveo 2011. aasta majandusaruande tegevusaruandest nähtuvalt rentis AS Nordveo seitset veoautot kapitalirendi korras ning raamatupidamise aastaaruandest nähtuvalt oli AS Nordveo aruandeaastal kasumis. AS Nordveo 2010. ja 2011. aasta majandusaruannete võrdlused tõendavad, et AS Nordveo suutis 2011. aastal korraldada kahe võrra väiksema veoautohulgaga oma majandustegevus selliselt, et jõuda kasumisse. Sellest järeldub, et 2010. aasta maikuu toimunud liiklusõnnetuse tõttu veoautode arvu vähenemine ühe võrra ei põhjustanud AS Nordveo kahju saamata jäänud tulu näol. (Tartu RkTsKo 03.05.2013, 2-12-14939/35).

Raamatupidamiskohustuslane, kelle majandusaasta aruandeid auditeeritakse või seadustest lähtuvalt tuleb auditeerida, kirjeldab tegevusaruandes lisaks RPS § 24 lõikes 2 sätestatule järgmist: 1) raamatupidamiskohustuslase tegevuskeskkonna üldine (makromajanduslik) areng ja selle mõju tema finantstulemusele, 2) raamatupidamiskohustuslase äritegevuse hooajalisus või majandustegevuse tsüklilisus, 3) raamatupidamiskohustuslase tegevusega kaasnevad olulised keskkonna- ja sotsiaalsed mõjud, 4) finantsinstrumentide finantsriskide maandamise eesmärgid ja põhimõtted ning majandusaastal ja aruande koostamise perioodil ilmnenuid valuutakursside, intressimäärade ja börsikursside muutumisega seonduvad riskid ning 5) peamised finantsuhtarvud majandusaasta ja sellele eelnenud majandusaasta kohta ning nende arvutamise meetoodika (RPS, § 24 lg 3).

Juhul, kui raamatupidamiskohustuslase omakapital bilansipäeva seisuga ei vasta äriseadustikus kehtestatud nõuetele, tuleb tegevusaruandes kirjeldada kavandatavaid tegevusi omakapitali taastamiseks (RPS, § 24 lg 4). Osahingu ja aktsiaseltsi asutamislepingus või asutamisosuses märgitakse osakapitali või aktsiakapitali kavandatav suurus, mis kantakse osahingu või aktsiaseltsi asutamisel äriregistrisse (ÄS, § 138 lg 2 p 3, § 145 lg 1 p 3, § 243 lg 2 p 3 ja § 251 p 3). Osahingu osakapital peab olema vähemalt 2500 eurot ning aktsiaseltsi

aktsiakapital peab olema vähemalt 25 000 eurot (ÄS, §-d 136 ja 222). Juhul kui osühingul või aktsiaseltsil on netovara järel vähem kui pool osakapitalist või aktsiakapitalist või vähem kui seaduses nõutud osakapitali või aktsiakapitali suurus, on juhatus kohustatud kokku kutsuma koosoleku (ÄS, § 171 lg 2 p 1 ja § 292 lg 1 p 1). Üldkoosolek peab otsustama osakapitali või aktsiakapitali vähendamise või suurendamise tingimusel, et netovara suurus moodustaks seeläbi vähemalt poole osakapitalist või aktsiakapitalist ja vähemalt ÄS §-des 136 või 222 nimetatud osakapitali või aktsiakapitali suuruse või muude abinõude tarvitusele võtmise, mille tulemusena osühingu või aktsiakapitali netovara suurus moodustaks vähemalt poole osakapitalist või aktsiakapitalist ja vähemalt ÄS §-des 136 või 222 nimetatud osakapitali või aktsiakapitali suuruse või ettevõtte lõpetamise, ühinemise, jagunemise või ümberkujundamise või pankrotiavalduse esitamise (ÄS, § 176 ja § 301).

Osühingul ja aktsiaseltsil on võimalik oma osa või oma aktsiaid omandada või tagatiseks võtta (ÄS, § 162 lg-d 2 ja 3 ning § 283 lg-d 2 ja 3). Kui raamatupidamiskohustuslane on majandusaasta kestel omandanud või tagatiseks võtnud oma aktsiaid või osasid, esitatakse tegevusaruandes omandatud või tagatiseks võetud võõrandatud ja võõrandamata aktsiate või osade arv ja nende nimiväärtus. Nimiväärtuse puudumise korral esitatakse arvestuslik nimiväärtus ja osakaal aktsia- või osakapitalis ning aktsiate või osade eest makstud tasu suurus ja nende omandamise või tagatiseks võtmise põhjus (RPS, § 24 lg 5).

01.01.2016 jõustunud RPS § 24 lg 6 kohaselt peab suurettevõtja, kes on audiitortegevuse seaduse §-s 13 nimetatud avaliku huvi üksus ja kelle töötajate arv bilansipäeva seisuga on suurem kui 500, peab tegevusaruandes lisaks kirjeldama 1) oma ärimudelit, 2) oma tegevusega kaasnevaid keskkonna- ja sotsiaalseid mõjusid, 3) inimressursi juhtimist, 4) inimõiguste järgimist ning 5) korrupsioonivastast võitlust käsitlevat riskijuhtimist ja selleks rakendatavat poliitikat ning selle tulemusi, tuues välja olulised mitterahalised tulemusnäitajad. Juhul kui RPS § 24 lõikes 6 nimetatud raamatupidamiskohustuslase tegevusega kaasnevate keskkonna- ja sotsiaalsete mõjude, inimressursi juhtimise ja inimõiguste järgimise ning korrupsioonivastase võitlusega seonduv poliitika on kirjeldatud raamatupidamiskohustuslase rakendatavas ühingujuhtimise tavas või muus raamistikus, tuleb tegevusaruandes esitada viide asjakohasele raamistiku sättele (RPS, § 24 lg 7). Juhul kui RPS § 24 lõikes 6 nimetatud raamatupidamiskohustuslasel puudub tema tegevusega kaasnevaid keskkonna- ja sotsiaalseid mõjusid ning inimressursi juhtimist ja

inimõiguste järgimist ning korrupsioonivastast võitlust käsitlev tegevuskava või kui aruandeaastal välja töötatud kava rakendatud ei ole, tuleb tegevusaruandes esitada argumenteeritud selgitus selle kohta, miks neid põhimõtteid välja töötatud ei ole või miks raamatupidamiskohustuslane väljatöötatud kava ei rakenda (RPS, § 24 lg 8).

Pärast majandusaasta lõppu kohustub juhatus koostama majandusaasta aruande, mis koosneb raamatupidamise aastaaruandest ja tegevusaruandest (ÄS, § 179 lg 1 ja § 331 ning RPS, § 14 lg 1). Üldkoosolekul kinnitatud majandusaasta aruanne peab olema äriregistrile esitatud kuue kuu jooksul arvates majandusaasta lõppemisest (ÄS, § 179 lg 4 ja § 334 lg 2). Pärast majandusaasta aruande ja sellega koos esitatavate dokumentide edastamist äriregistrile vaadatakse registripidaja poolt dokumendid läbi viie kuus jooksul (Kohtu registriosakonna kodukord, § 213 lg 1 ja lg 4). Registritöötaja kontrollib muuhulgas (Kohtu registriosakonna kodukord, § 213 lg 2 p-d 1, 2, 4 ja 5):

- 1) kas aruanne on esitatud tähtajal,
- 2) kas aruande allakirjutamise nõuetest on kinni peetud,
- 3) kas majandusaasta aruanne koosneb seadusega nõutud osadest,
- 4) kas netovara ei ole langenud alla seadusega lubatud alampiiri.

ÄS § 49 kohaselt peab registripidajale esitatavas dokumendis olema märgitud seaduses ettenähtud andmed. Kui registripidajale ei ole esitatud majandusaasta aruannet õigel ajal või majandusaasta aruanne on esitatud puudustega, on registripidajal õigus määrata ettevõttele ja kõikidele andmete esitamiseks kohustatud isikutele trahvi kuni 3200 eurot, kuid mitte vähem kui 200 eurot (ÄS, § 71 lg 2¹ ja tsiviilkohtumenetluse seadustik (TsMS), § 46 lg 1), kusjuures trahvi tasumine ei vabasta kohustuse täitmisest. Trahvi on võimalik määrata korduvalt (TsMS, § 46 lg 3). Lisaks, kui ettevõtte ei ole registripidajale esitanud majandusaasta aruannet kuue kuu jooksul seaduses sätestatud majandusaasta aruande esitamise tähtpäeva möödumisest, on registripidajal õigus teha ettevõttele kustutamise hoiatus. Kui täiendava tähtaja jooksul ei ole ettevõtte esitanud majandusaasta aruannet või esitanud mõjuvat põhjust, mis takistab aruande esitamist, on registripidajal õigus ettevõtte registrist kustutada (ÄS, § 60).

Juriidilise isiku juhtorgani liikmed peavad oma seadusest või põhikirjast tulenevaid kohustusi täitma juhtorgani liikmelt tavaliselt oodatava hoolega ja olema juriidilisele isikule lojaalsed (tsiviilseadustiku üldosa seadus (TsÜS), § 35). Juriidilise isiku juhtorgani liikmed, kes on oma kohustuse rikkumisega tekitanud kahju juriidilisele isikule, vastutavad juriidilise isiku ees solidaarselt. Kahju hüvitamist juriidilisele isikule võib nõuda ka juriidilise isiku

võlausaldaja, kui ta ei saa oma nõudeid rahuldada juriidilise isiku vara arvel. Võlausaldajal on õigus nõue esitada juhtorgani liikme vastu ka juhul, kui juriidiline isik on nõudest juhtorgani liikme vastu loobunud või sõlminud temaga kompromissilepingu (TsÜS, § 37). Juhatusel liige vabaneb vastutusest, kui ta tõendab, et on oma kohustusi täitnud korraliku ettevõtja hoolsusega. Juhatusel liikme vastu esitatava nõude aegumistähtaeg on viis aastat, kui osahinguga või aktsiaseltsi põhikirjas või kokkuleppel juhatuse liikmega ei ole ette nähtud muud aegumistähtaega. (ÄS, § 187 lg-d 1–3 ja § 315 lg-d 1–3).

Kui äriregistrile esitatakse ebaõigeid andmeid, vastutavad avaldusele alla kirjutanud isikud sellega süüliselt tekitatud kahju eest solidaarselt (ÄS, § 33 lg 8). Äriregistri pidajale ebaõigete andmete esitamise eest karistatakse rahalise karistusega (karistusseadustik (KarS), § 281). Juhatusel või seda asendava organi või nõukogu liikme poolt ettevõtte osanikele, aktsionäridele, audiitorile ettevõtte varalise seisundi või muude kontrollitavate asjaolude kohta teadvalt ebaõigete oluliste andmete esitamise eest karistatakse rahalise karistuse või kuni üheaastase vangistusega (KarS, § 381). Raamatupidamise korraldamise nõuete teadva rikkumise eest või teadvalt raamatupidamisdokumentide ebaseadusliku hävitamise, varjamise või kahjustamise või raamatupidamisdokumentide andmete esitamata jätmise või ebaõigete andmete esitamise eest, kui sellega on oluliselt raskendatud ülevaate saamine raamatupidamiskohustuslase varalisest seisundist, karistatakse rahalise karistuse või kuni üheaastase vangistusega (KarS, § 381¹).

Aktsionäri kui investori õigusliku seisundi oluline komponent on tema investeringuga seotud varaline huvi. Aktsionäri või osaniku õigus saada juhatuselt aktsiaseltsi tegevuse kohta teavet aitab aktsionäril või osanikul kujundada oma otsust nii üldkoosolekul hääle andmisel kui ka teiste äriseadustikuga ettenähtud aktsionäri ja osaniku õiguste teostamisel. Kui aktsionär või osanik ei saa juhatuselt tema poolt õigustatult küsitud teavet ettevõtte kohta ning nimetatud teave ei kajastu ka majandusaasta aruandes või tegevusaruandes, on aktsionäril või osanikul õigus pöörduda avaldusega kohtusse (TsMS, § 475 lg 1 p 12 ja lg 2).

OÜ Karukoobas esitas Riigikohtule hagi Aktsiaseltsi Nõo Lihatoöstus juhatajalt teabe saamiseks, kuna juhatus keeldus üldkoosolekul avaldamast infot aktsiaseltsi planeeritud investeringutest. Juhataja avaldas üldiselt, et tulemas on uued tooted ja tehnoloogiad, mis parandavad ettevõtte konkurentsivõimet, kuid täpsema info avaldamisest keeldus, viidates asjaolule, et infot soovib konkurent. Kohus märkis, et küsimused, mis puudutavad aktsiaseltsi majandusaasta aruannet, on eelduslikult aktsionäri huvifääris ja neile tuleb juhatusel vastata.

Seejuures tuleb teavet edastada vähemalt selles ulatuses, mille avalikustamise näeb seadus ette majandusaasta aruande kaudu või muul viisil. Antud juhul ei olnud juhatuse poolt täidetud RPS § 24 lg 2 p 2 tulenevat nõuet – tegevusaruandes tuleb kajastada ettevõtte lähitulevikus planeeritavaid investeeringuid. Kui investeeringute vastu tunneb huvi konkurent või sellega seotud isik, siis võib aktsionärile antava teabe detailsusaste vastavalt asjaoludele olla väiksem, kuid minimaalselt tuleb ka sel juhul anda teavet ulatuses, mis on seadusega ette nähtud. (RKTKm 17.09.2013, 3-2-1-86-13).

Käesolevas alapeatükis tõi autor välja seadusest tulenevad kohustuslikud nõuded, mida tuleb järgida tegevusaruannetes andmete avaldamisel, ning võimalikud karistused. Karistuste suhtes on autor seisukohal, et need on subjektiivsed, kuna seadus ei täpsusta, millisele mahule või kvaliteedile peavad avaldatud andmed vastama. Seadus ütleb, et andmed peavad olema esitatud ning esitatud andmed ei tohi olla teadvalt ebaõiged. Seega kui esitatakse registripidajale majandusaasta aruanne koos tegevusaruandega, kuid tegevusaruandes on nt kirjeldatud ainult suhtarve, siis olenevalt menetlejast võib selline aruanne läbida kontrolli ilma igasuguse sanktsioonita või vastupidi, võib menetleja määrata tähtaja puuduste kõrvaldamiseks.

See, miks andmeid avaldatakse või jäetakse avaldamata, võib olla ajendatud mitmest põhjusest. Järgmises alapeatükis toob autor välja mõned uurimistööd, kus on analüüsitud ettevõtete andmete avalikustamist.

1.4. Ülevaade varasematest uuringutest andmete avalikustamisel

Riigiti on andmete avaldamine tegevusaruannetes erinev ning andmete avaldamine sõltub suuremal või vähemal määral mitmest tegurist. Euroopa turule sisenemise uuringus leiti, et teabe avalikustamine on seotud ettevõtte suurusega. Kinnitust sai hüpotees, et enama info avaldamine on sõltuvuses võõrkapitali kaasatusest või potentsiaalsest kaasamisest. Enama info avaldamisest on huvitatud ettevõtted, kelle eemärk on kapitali suurendamine. Uuring viidi läbi 239 tööstusettevõtte 1971. aasta aruannete põhjal. Uuringus kasutati Wilcoxon'i summa test-meetodit (*Wilcoxon rank-sum test*). (Choi 1973, 159).

Smith ja Taffler (2000, 637–639) uurisid Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendkuningriigi ettevõtete juhtkonna deklaratsioone ajavahemikul 31.12.1978 –30.06.1985

ning nendes avaldatu mõju ettevõtte jätkusuutlikusse või ellujäämisel. Uuring näitas, et info avaldamine mõjus infotarbijatele positiivsena, kui deklaratsioonis oli kasutatud termineid *kasum, käive, tootlikkus, nõudlus, tellimus, optimism tulevikuks*. Negatiivsena mõjus, kui juhtkonna deklaratsioonis oli kasutatud termineid *kahjum, võlad, laenu, käendus*. Märgiti, et vastavalt sõnade korduvkasutusele oli esitatud teksti mõjus deklaratiooni kasutajatele suurem. Teksti analüüsiks kasutati Oxfordi vastavuse programmi (OCP – Oxford Concordance Program).

Chow ja Wong-Boren (1987, 540) viisid läbi Mehhiko tööstusettevõtete uuringu, kus analüüsiti 52 ettevõtte 1982. aasta majandusaruandeid. Esiteks sai kinnitust hüpotees, et informatsiooni avaldamine sõltub ettevõtte suurusest ning selle suurenedes avaldatava informatsiooni maht suureneb. Teiseks sõltub informatsiooni avaldamine olemasoleva ettevõtte laenu proportsioonist omakapitali suhtes. Uuringus kasutati kahte meetodit: T-testi meetodit (*Paired Two Sample for Means*) ja Wilcoxon'i summa test-meetodit.

Nigeeria 87 ettevõtte 1982–1986. aasta majandusaruannete uuring näitab, et informatsiooni avaldamist mõjutavad asjaolud, kas ja mil määral on informatsiooni avaldamist õigusaktidega reguleeritud. Leiti, et informatsiooni avaldamine ühiskonna hüvanguks peab olema reguleeritud õigusnormidega, kuna ettevõtete puhul kaalub tegutsemise kasumi eesmärgil üle tegutsemise ühiskonna hüvanguks. Avalikustamise reeglite ja meetmete standardiseerimisel on oluline arvestada, et avaldamise kvaliteedi täitmine sõltub ettevõttest ja ettevõtet kontrollivast audiitorist. Kinnitust sai hüpotees, et enam on avaldatud informatsioon ettevõtetes, kus andmete avaldamist kontrollivad audiitorid. (Wallace 1988, 358–359).

Avalikustamise seotust omandisuhtega uurisid Craswell ja Taylor Austraalia ettevõtete uuringus. Uuringus osales õli- ja gaasitööstuse klastris registreeritud 98 ettevõtet ning analüüsiti ettevõtete 1984. aasta majandusaruandeid. Järeldati, et ettevõtted, kus omanike ringis on suurem osa väikeosanikke või väikeaktsionäre, avaldatakse informatsiooni enam. Info avalikustamine on seotud osanike ja aktsionäride huvi suurendamisega ettevõtte vastu. Avaldatud informatsioon aitab osanikel või aktsionäridel jälgida ning saada teavet ettevõtte käitumisest ja tegevusest. Leiti, et info avaldamisel on suur osatähtsus ka sellel, kas ja kuidas võib avaldatud info mõjutada ettevõtte üldist väärtust negatiivselt. Väga kitsastel tegevusaladel või tööstusharudes liiga detailse informatsiooni avaldamine võib vähendada

oluliselt ettevõtte väärtust, kuna konkurendid saavad kasutada informatsiooni, et planeerida oma uurimise ja tootmise strateegiaid. (Craswell, Taylor 1992, 297–299).

Rootsi 90 ettevõtte uuringus analüüsiti 1985. aasta majandusaruandeid. Tähelepanu, et andmete avaldamisel on ettevõtte suurus oluline tegur. Ettevõtte suuruse aluseks võeti järgmised lähtekohad: ettevõtte suurus tulenevalt varast, käibest või aktsionäride arvust. Uuringus leiti, et mida suurem on aktsionäride arv, seda suurem on stiimul avalikustada teavet. Andmete avaldamise stiimuliks on see, et info avaldamine mõjutab kapitali hinda. Kapitali hinna vähendamine annab võimaluse ettevõtte ülevõtmiseks, kuid suurendamine võimaldab kaasata suuremal määral kapitali. Samuti on võimalik vähendada info avaldamisega järelevalvekulusid. Uurimistöö viidi läbi C-indeksi meetodil ning andmete töötlemiseks kasutati statistilise andmetöötluse süsteemi (SPSS – Statistical Package for the Social Sciences). (Cooke 1989, 188).

1986.–1988. aasta majandusaruannete uuringus, kus osales 41 ettevõtet, järeldati, et teabe avalikustamine on mõjutatud omanike ja juhtkonna seotusest ettevõttes. Kui ettevõtte omanikud omavad staatust juhtkonnas, siis ei ole nad huvitatud informatsiooni avalikustamisest, sest nad saavad neid huvitava informatsiooni kätte sisesuhete vahendusel. Uuringus märgiti, et kui ettevõtte omanikud ja juhtkond on hajutatud, siis info edastamine avalikkusele on suurem. (Adhikar, Tondkar 1992, 84).

Hispaania ettevõtete uurimistöös, kus osales 49 ettevõtet, sai kinnitust hüpotees, et suuremad ettevõtted avaldavad enam informatsiooni ning info avaldamine on mõjutatud ettevõtte kasumist/kahjumist. Mida suurem kasumlikkus, seda suurem on avalikustamise tase. Ettevõtted, mis omavad suurt kasumit, on huvitatud suuremal määral info avaldamisest, õigustamaks kasumi taset. Omanikud on huvitatud avalikkusele heade uudiste andmisest, et vältida oma aktsiate väärtuse alandamist. Uuringus analüüsiti kolme aasta ehk 1989.–1991. aasta majandusaruandeid ning kasutati C-indeksi meetodit. (Inchausti 1997, 51–54).

1980ndatel läbiviidud ettevõtete uuringutes said tõendatud hüpoteesid, et andmete avalikustamise ulatus on sõltuvuses ettevõtte suuruse ja majandusaasta aruande auditeeritavusega. Andmete avaldamisele avaldab mõju omanike ja juhtkonna seotus ettevõttes. Kvantitatiivseks analüüsiks kasutati T-testi meetodit, SPSS meetodit, Wilcoxon summa test-meetodit ja C-indeksi meetodit.

1990ndatel läbiviidud uuringutest toob autor töös välja neli näidet, kusjuures kahel neist on kasutatud C-indeksi meetodit ning kahel klassikalise vähimruutude meetodit (OLS –

Ordinary Least Squares). Sarnaselt 1980ndatel läbiviidud uuringuga on ka 1990ndate uuringutest kaasanud autor töösse ühe näitena Hispaania ettevõtete uuringu. Kui 1980ndatel sai kinnitust, et Hispaanias on ettevõtete andmete avaldamine seotud ettevõtte kasumi/kahjumiga, siis 1990ndatel püütakse saada kinnitust likviidsuse mõjust ettevõtte andmete avaldamisele.

Uus-Meremaal läbiviidud 55 noteeritud ettevõtete uuringust nähtub, et avalikustamise tase erisus sõltub ettevõtte suuruselt. Uuringus analüüsiti 1991. aasta majandusaruandeid ning andmete analüüsiks kasutati OLSi meetodit. Leiti, et enam on andmete avaldamisest huvitatud suurettevõtted, et kaasata ettevõttesse välisinvestoreid. Suurem avalikustamine võib aidata praegustel ja tulevastel investoritel omakapitali suurendada. Teabe suuremal määral avalikustamisega püütakse ligi pääseda potentsiaalsetele investoritele, et saavutada konkurentsieelist. Suurmatel ettevõtetel on stiimul avalikustada vabatahtlikult rohkem informatsiooni kui väiksematel ettevõtetel. Eesmärk on suurendada firma väärtust, sest mitteavalikustamist võidakse tajuda investorite poolt kui halba uudist. Väikeettevõtted pigem ei ole huvitatud teabe suuremast avalikustamisest, kuivõrd suurem avalikustamine on kulukas ning võib kaasa tuua ebasoodsa olukorra konkurentsiturul. Uuringus toodi välja, et väikeettevõtete andmete avalikustamisel on oluline hinnata avalikustatava informatsiooni määra vajalikkust. (Hossain *et al* 1995, 69–83).

Šveitsi ettevõtete uuringus märgiti, et teabe avalikustamisel mängivad olulist rolli ettevõtte suurus ja rahvusvahelisus. Analüüsiti 161 tööstus- ja kommertsettevõtte 1991. aasta majandusaruandeid. Andmete analüüsiks kasutati C-indeksi meetodit. Kinnitust sai hüpotees, et suured ja rahvusvahelised ettevõtted kalduvad avalikustama rohkem informatsiooni kui väikesed või kodumaised ettevõtted. Suurfirmadel on üksikasjaliku info avaldamine vähem kulukas, sest nad toodavad seda juba sisemistel eesmärkidel. Tulenevalt asjaolust, et avaldatud informatsiooni tarbijad on ka ettevõtte konkurendid, siis järeldati, et väikestel ettevõtetel on vastumeelne enama informatsiooni avalikustamine, kuna see võib asetada nad ebasoodsasse konkurentsiolukorda. (Raffournier 1995, 273).

Hispaania ettevõtete uuringus, kus analüüsiti juhuvalimi alusel selekteeritud 50 ettevõtte 1991. aasta majandusaruandeid, sai kinnitust hüpotees, et ettevõtted, kelle likviidsus on madal, avaldatavad enam informatsiooni kui ettevõtted, kellel on kõrge likviidsus. Uuringus kasutati OLSi meetodit. Täheledatai, et ettevõtetes, kus oli madalam likviidsus, püüti avaldada rohkem informatsiooni, kuna madalas likviidsuses nähti negatiivset tulemust, mida

taheti kompenseerida detailsemate andmete avaldamise kaudu. Seevastu ettevõtted, kellel oli kõrge likviidsus, tundsid, et investorid on rahul ning nad ei vaja enam informatsiooni, mistõttu nad ei soovinud avaldada rohkemat või täpsemat informatsiooni ettevõttest, kui see oli nõutav, nt tulevikuplaanide kohta. Väikeettevõtted ei pruugi olla huvitatud andmete suuremal määral kogumisest ning avalikustamisest, kui seda nõutakse, kuna selline tegevus tähendab täiendavaid kulusid. (Wallace *et al* 1994, 44).

Sotsiaalse ja keskkonnavalase info avaldamist on uurinud Epstein ja Freedman 1991. aastal Ameerika Ühendriikides. Uuringus saadeti 3000 aktsionärile, kes omasid vähemalt 100 aktsiat ühe ettevõtte kohta, küsimustikud jah/ei vastuse variantidega. Tagasiside saadi 246 aktsionärielt ning 85% vastanutest avaldas, et nad sooviksid leida ettevõtte aastaaruandest enam infot toote ohutuse, kvaliteedi, ettevõtte keskkonnavalase tegevuse ja personalipoliitika kohta. Uuring näitas, et aktsionäridel oli suurem huvi sellise info järele, mis puudutas toote ohutust ja kvaliteeti ning ettevõtte keskkonnavalast tegevust. Aktsionäridele oli oluline teadmine, et ettevõtte tegevus ei kahjusta keskkonda, toode on kvaliteetne ja ohutu ning ettevõtte on oma tegevuses vastutav. Lisaks olid aktsionärid huvitatud teabest ettevõtte eetika, töötajate suhete ja kogukonna kaasatuse kohta. Samas olid aktsionärid vähem huvitatud infost, kas ettevõtte on kasutanud oma vahendeid, et aidata vähemusi või panustada heategevusse. (Epstein, Freedman 1994, 103–107).

Sarnaselt 1980ndate lõpus Adhikari ja Tondikari uurimistööga, nähtub ka Malaisia ettevõtete uuringust, et enam on avalikustatud teavet, kui ettevõttes on juhtkond väljastpoolt omanikeringi. Ettevõtetes, kus juhtkond langeb kokku omanikega, on teabe avaldamine madalam. Analüüsiti 167 ettevõtte 1995. aasta majandusaruandeid ning kasutati C-indeksi meetodit. (Haniffa, Cooke 2002, 329).

1990ndatel võrreldes 1980ndatega on analüüsitud lisaks ettevõtte suuruse mõjule ka ettevõtte rahvusvahelisust ning vaadeldud sotsiaalse ja keskkonnavalase info avaldamist. Sarnaselt 1980ndate uuringutega selgitati ka 1990ndatel hüpoteeside vastavust seoses kapitali võimaliku kaasatusega.

Järgnevalt toob autor välja kolm uuringut, mis on tehtud Itaalia, Malaisia ja Türgi ettevõtete aruannete alusel. Analüüsitud on omanike mõju ettevõtete andmete avaldamisel.

Itaalia 175 ettevõtte uuringus, kus analüüsiti 2002. aasta majandusaruandeid, sai kinnitust, et ettevõtte info avalikustamine on suurem, kui juhtkond on aktsionäridest sõltumatu. Sõltumatutel juhtidel on stiimul kaitsta või ehitada oma maine, mille tulemiks on

usutavalt ja tõhusalt täita oma ülesandeid, kasutades selleks ettevõtte andmete avalikustamist kui signaali finantsturul. Samuti leiti, et ettevõtted, millel on juba tugev maine tulenevalt edastatud info läbipaistvusest, on huvitatud jätkuvalt omama suuremal määral juhtkonnas omanikest sõltumatuid isikuid. (Patelli, Prencipe 2007, 24–26).

Malaisia 210 ettevõtete 2006. ja 2008. aasta aruannete analüüsis uuriti omandistruktuuri mõju info avaldamisele tegevusaruandes. Leiti, et ettevõtted, kelle puhul oli tegemist peresise ettevõtlusega ning kus omanikud domineerisid ettevõtte juhtimises, kiputi piirama infovoogu välisinvestoritele ja muudele sidusrühmadele. Avaldati minimaalsena üksnes kohustuslik info. Vähene info avaldamine võis olla mõjutatud ka sellest, et vähese info avaldamise kaudu saab vältida võimalikku järelevalvet. Jõuti järeldusele, et andmete avaldamise suurendamist saaks tagada üksnes kohustuslike nõuete kehtestamise kaudu. (Arshad *et al* 2011, 139).

Türgi 131 ettevõtte uuringus, milles analüüsiti 2010. aasta majandusaruandeid, toodi välja, et info avaldamisele annavad positiivse suuna, kui ettevõttes on aktsionärid ja juhtkond hajutatud, lai juhtorgan (nõukogu ja juhatus), ettevõtte suurus ning auditeeritavus. Tõdeti, et andmete suuremas mahus avalikustamisele aitavad kaasa suured rahvusvahelised audiitorühingud. Tänu laialdasele kogemusele annavad eelnimetatud rahvusvahelised audiitorühingud, auditeerides ettevõtete finantsaruandeid, muuhulgas oma klientidele nõuandeid, kuidas paremini avaldada infot, millega tagada ettevõtte suurem läbipaistvus. Uuringus märgiti, et andmete avaldamisele andis negatiivse suuna see, kui finantsvõimendus oli nõrk, samuti oli informatsiooni avaldamine minimaalne, kui ettevõtte ei olnud kasumis. Uuringus kasutati OLSi ja kahesammulist vähimruutude meetodit (TSLS – Two-Stages Least Squares). (Uyar *et al* 2013, 1096 – 1101).

Ühe riigi põhine uuring on tavapärane, sest selle läbiviimiseks on andmeid lihtsam koguda ning töödelda. Vähem tavapärased on uuringud, kus üheaegselt on võrreldud eri riikide või regioonide andmete avalikustamist. Raskeks teeb asjaolu, et lisaks andmete piiratud ligipääsule on aruannetes esitatud andmete nõuded erinevad ning ühetaolised ei ole ka ajalugu ja kultuur. Järgnevalt toob autor välja kolm rahvusvahelist uuringut, kuhu on kaasatud Kesk-Euroopa riigid ning Aasia ja Vaikse ookeani regioonid.

Tulenevalt üha suurenevast tähelepanust ja murest keskkonna vastu nii rahvusvahelisel kui ka kohalikul tasandil, viis Roberts läbi viie suurima Kesk-Euroopa riigi (Saksamaa Liitvabariik, Holland ehk Madalmaad, Prantsusmaa, Rootsi ja Šveits) tööstusettevõtete seas

keskkonnaalaste andmete avalikustamise uuringu. Vaadeldi, kas ja kui palju avaldatakse infot toodete kvaliteedi, keskkonnasaaste ning töötajaskonna heaolu kohta. Analüüsiti 110 ettevõtte majandusaasta aruandeid, kusjuures ettevõtted jagunesid järgmiselt: 25 Prantsusmaa, 40 Saksamaa Liitvabariigi, 15 Hollandi, 15 Rootsi ja 15 Šveitsi ettevõtet. Roberts piiras valimi koosseisu viie maa põhiselt. Piirang tulenes statistikaandmete kättesaadavusest. Lisaks oli tingimuseks, et analüüsitava ettevõtete aruanded peavad olema ingliskeelsed ning registrile pidi olema esitatud kas 1988. või 1989. aasta majandusaruanne. Roberts kasutas kontrollküsimustikku, mis koosnes 54 küsimusest, mis omakorda olid jagatud üheksaks alapunktiks. Uuring näitas, et kui toodete põhiselt avaldati infot pigem rohkem, siis üldist keskkonnaalast informatsiooni toodete valmimisel tehtud keskkonnasaaste kohta või keskkonnasaaste kohta valmistoodete kasutamisel avaldati pigem vähe. Samuti selgus, et aruannetes kajastati enam informatsiooni seoses töötajatega, sh tervis ja üldine heaolu. (Roberts 1991, 62–69).

Samal meetodil, mida kasutas Roberts, viis neli aastat hiljem läbi uue uuringu Adams. Uuringusse kaasati samad viis suurimat Kesk-Euroopa riiki (Saksamaa Liitvabariik, Holland, Prantsusmaa, Rootsi ja Šveits) ning lisaks Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendkuningriik. Uuringus osales 110 ettevõtet ning analüüsiti vastavalt 1992. või 1993. aasta aruandeid. Uuringus mõõdeti kokku need aruandes avaldatud andmete punktid, kus oli andmeid avaldatud sõnaliselt, ning need, kus olid lisaks sõnalisele osale avaldatud ka numbrilised näitajad. Uuringus märgiti, et kõigis kuues riigis avaldati infot väga erinevalt, kusjuures erinevad on ka kõigis riikides avalikustamise põhjused. Võrreldes teiste riikidega oli enam avaldatud infot Saksamaa Liitvabariigis ning Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendkuningriigis. Saksamaa Liitvabariigis on ettevõtte juhtimises pikk ametühingute traditsioon, samuti on seal väga aktuaalne olnud roheline mõtlemine. Seevastu Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendkuningriigis ei ole roheline mõtteviis olnud väga aktuaalne sise poliitikas ning ametiühingute ajalugu on olematu. Uuringus nenditi, et kui Saksamaa Liitvabariigis tulenes info avaldamine pigem välisest survest, siis Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendkuningriigis avaldatakse infot, et ennetada olukorda, kus andmete avalikustamist survestatakse väliselt. Enama info avaldamisega püütakse näidata, et ettevõtted on sotsiaalselt aktiivsed, vältimaks kohustuslikus korras enama info avaldamise reguleerimist ning valitsuse kontrolli ettevõtete tegevuse üle (Roberts *et al* 2008, 312).

Põhjuseid, mis võivad mõjutada sotsiaalse ja keskkonnaalase info avaldamist, on uurinud ka Williams. Williams viis läbi ettevõtte uuringu, millega oli hõlmatud 356 piiratud vastutusega ühingut seitsme Aasia ning Austraalia ja Okeaania regioonist: Austraalia, Singapur, Hongkong, Filipiinid, Tai, Indoneesia ja Malaisia. Uuringus leiti, et avaldatud info sisu avaldamisel on oluline roll selles, kus piirkonnas või kus geograafiliselt ettevõtte tegutseb. Märgitakse, et ettevõtte arengule on oluline roll ühiskonnapoolne toetus. Juhul kui ettevõtte käitumine on vastuolus ühiskonna väärtuste ja ootustega, siis on sellisel ettevõttel arenguvõime pigem madal. Williams uuris viie teguri mõju andmete avaldamisele: kultuur, poliitika, õigussüsteem, majandusareng ning turu suurus. Tegurite mõju analüüsi aluseks võeti ettevõtete 1995. aasta majandusaruanded. Uuringus osalenud ettevõtted jagunesid järgmiselt: 95 ettevõtet Austraaliast, 77 Singapurist, 48 Hongkongist, 20 Filipiinidelt, 28 Taist, 34 Indoneesiast ja 54 Malaisiast. Info avaldamises oli avatuim Singapur. Williams leidis kinnitust üksnes sellele, et info avaldamisele avaldab mõju kultuur ja poliitika. (Williams 1999, 209–238).

Ülalnimetatud uuringud on korraldatud mitmes regioonist ja riikides, eri aegadel ja erisuguste ettevõtetüüpide vahel. Autori eesmärk ei olnud uuringuid niivõrd omavahel võrrelda või tõmmata paralleele, vaid tuua välja kinnitust saanud hüpoteesid, mis võivad olla tegevusaruannetes avaldatava info avaldamist mõjutavateks teguriteks, ning näidata, milliseid uurimismeetodeid on kasutatud.

Uuringutesse oli kaasatud riike viiest regioonist ning 21 riigist järgmiselt:

- 1) Aafrika: Nigeeria;
- 2) Aasia: Filipiinid, Hongkong, Indoneesia, Malaisia, Singapur ja Tai;
- 3) Ameerika: Ameerika Ühendriigid ja Mehhiko;
- 4) Austraalia ja Okeaania: Austraalia ja Uus-Meremaa;
- 5) Euroopa: Hispaania, Itaalia, Madalmaad, Prantsusmaa, Rootsi, Saksamaa, Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa, Šveits ja Türgi.

Uuringutes osalenud ettevõtetest oli enamik tööstusettevõtted. Esitatud uuringutes oli suurim arv ettevõtteid, mille aruandeid uuriti, 356 ning väikseim oli 41. Analüüsi aluseks saadi andmeid põhiliselt ettevõtte ühe majandusaasta aruandest, aga oli ka uuringuid, kus andmeid saadi ettevõtte kahe, kolme, nelja ning seitsme majandusaasta aruannetest.

Analüüsi meetoditest oli kasutatud Wilcoxon'i summa test-meetodit, T-testi meetodit, C-indeksi meetodit ja vähimruutude meetodit. Enim oli kasutatud C-indeksi meetodit.

Autor leiab, et olenemata sellest, kus riigis on ettevõtte registreeritud, võib käesolevas alapunktis kirjeldatud uuringutest välja tuua, et andmete avalikustamist mõjutavad järgmised tegurid: 1) ettevõtte suurus, 2) aktsionäride arv, 3) juhtkonna ja aktsionäride sõltumatus üksteisest, 4) aruandeaasta kasum/kahjum, 5) ettevõtte rahvusvahelisus ning 6) ettevõtte auditeeritavus.

Eelnimetatu paikapidavuse kontrollimiseks viib autor järgnevas peatükis läbi uuringu Eesti tööstusettevõtete näitel C-indeksi meetodil, kaasates uuringusse 67 ettevõtet Eesti kümnest maakonnast ning võttes analüüsi alusandmed ettevõtete kahe majandusaasta aruannetest.

2. TEGEVUSARUANNETES AVALDATUD TEABE HINDAMINE

2.1. Kogum

Tartu Maakohtu registriosakonnas oli seisuga 01.01.2015 registreeritud 192 053 ettevõtet, nendest 3689 olid aktsiaseltsid. 696 aktsiaseltsil oli põhitegevusalaks märgitud Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatori (EMTAK) klastris C-jagu ehk töötlev tööstus (EMTAK 2008 Selgitavad märkused).

Kogumi selekteerimisel lähtus töö autor järgmistest põhimõtetest:

1) ettevõtte õiguslik vorm on aktsiaselts.

Töö esimeses peatükis alapeatüki 1.4. all on leheküljel 27 välja toodud, et 2010. aasta Türgi majandusaruannete uuringus leiti, et info avaldamisele tegevusaruannetes annab positiivse suuna auditeeritavus. Kui äriseadustik ütleb, et aktsiaseltsi juhatus kohustub viivitamatult pärast majandusaasta aruande koostamist esitama selle audiitorile, siis audiitortegevuse seadus täpsustab, et igale aktsiaseltsile on kohustuslik vaid raamatupidamise aastaaruande audit (ÄS, § 332 lg 1 ja audiitortegevuse seadus (AudS), § 91 lg 3). Eeltoodust tulenevalt võib eeldada, et kuigi tegevusaruanne ei ole auditeeritav, on audiitorid tegevusaruandega enne majandusaasta aruandele sõltumatu vandeaudiitori aruande lisamist ning majandusaasta aruande allkirjastamist tutvunud ning võimalik, et juhtkonnale ka vastavaid nõuandeid jaganud, kuidas tagada ettevõtte suurem läbipaistvus.

2) ettevõtte põhitegevusala on töötlev tööstus.

Eesti Statistikaameti aastaraamatu 2015 kohaselt on tegevusvaldkondadest Eesti majanduses suurim osatähtsus töötlevale tööstusele (Eesti Statistika aastaraamat 2015, 25). Sama märgitakse ka Eesti Statistika aastaraamatus 2014 (Eesti Statistika aastaraamat 2014, 214).

Töötlev tööstus hõlmab materjalide, ainete või komponentide mehaanilist/füüsikalist või keemilist muundamist/töötlemist uueks tooteks. Üldreegel on, et töötlemiseks loetakse kauba olulist muutmist, renoveerimist või rekonstrueerimist. Töötleva tööstuse osaks loetakse ka toodete kokkupanekut omavalmistatud või ostetud detailidest. Tootmisprotsessi väljundiks võib olla valmistoode (valmis kasutamiseks või tarbimiseks) või pooltoode, mis on edasise tootmise sisendiks. (EMTAK 2008 Selgitavad märkused, 106).

3) ettevõtte kapital äriregistris on märgitud eurodes.

01.07.2010 jõustus äriseadustiku muudatus, millega kehtestati, et kapital väljendatakse eurodes (ÄS, §-d 136 ja 222).

4) ettevõttel ei ole kustutamishoiatuse märget.

Kustutamishoiatuse märkuse saab äriühingule märkida registripidaja. Märkus tähendab, et aktsiaseltsi poolt on äriregistrile esitamata majandusaasta aruanne (ÄS, § 60). Kustutamishoiatusele järgneb äriühingu kustutamine äriregistrist likvideerimismenetluseta juhul, kui registripidaja poolt äriühingule antud täiendava tähtaja jooksul majandusaasta aruannet äriregistrile ei esitata.

5) ettevõttel ei ole likvideerimisel oleku märget.

Aktsiaseltsi lõpetamisel toimub selle likvideerimine (ÄS, § 368). Äriregistris tähendab aktsiaseltsi juures vastav märged, et tegemist on likvideerimismenetluses oleva aktsiaseltsiga (ÄS, § 372 lg 5).

6) äriregistrile on esitatud 2013. ja 2014. aasta majandusaruanded.

Raamatupidamiskohustuslane on kohustatud lõppenud majandusaasta kohta koostama majandusaasta aruande ning esitama selle kuue kuu jooksul pärast majandusaasta lõppu äriregistrile (RPS, § 14 lg 1 ja ÄS, § 334 lg 2). Majandusaasta pikkus on tavapäraselt kaksteist kuud ning kui raamatupidamiskohustuslase põhikirjas või muus raamatupidamiskohustuslase tegevust reguleerivas dokumendis ei ole sätestatud teisiti, on majandusaastaks kalendriaasta (RPS, § 13 lg-d 1 ja 3). Seega autori poolt kõige viimasemad majandusaasta aruanded, mida oli võimalik äriregistrist tellida, olid 2013. ja 2014. aasta majandusaruanded.

7) ettevõtte ei kuulu kontserni.

Emaettevõtja koos tütarettevõtjatega moodustab kontserni. Kui üks äriühing on teises äriühingus osanik või aktsionär ning omab seal häälteenamust, nimetatakse osalevat ühingut emaettevõtjaks ja ühingut, kus ta osaleb, tütarettevõtjaks. Emaettevõtja tütarettevõtjaks on ka ühing, kus häälteenamust on teisel tütarettevõtjal või tütarettevõtjatel üksinda või koos

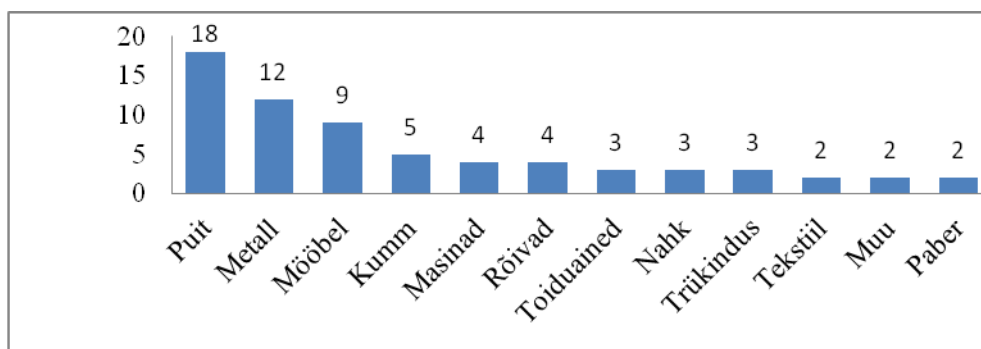

emaettevõtjaga. Tütarettevõtjaks on ka ühing, kus teine ühing omab selle osaniku või aktsionärina lepingu alusel või ilma selleta valitsevat mõju. (ÄS, § 6).

Kogum moodustus järelejäänud 67 ettevõttest järgmistes sektorites, kusjuures sektorite järjestuse esitamisel on autor lähtunud EMTAKi gruppide järjestusest:

- 1) toiduainete tootmine (toiduained);
- 2) tekstiilitootmine (tekstiil);
- 3) rõivatootmine (rõivad);
- 4) nahatöötlemine ja nahktoodete tootmine (nahk);
- 5) puidutöötlemine ning puit- ja korktoodete tootmine, v.a mööbel (puit);
- 6) paberi ja pabertoodete tootmine (paber);
- 7) trükindus ja salvestiste paljundus (trükindus).
- 8) kummi- ja plasttoodete tootmine (kumm);
- 9) metalltoodete tootmine, v.a masinad ja seadmed (metall);
- 10) mujal liigitamata masinate ja seadmete tootmine (masinad);
- 11) mööblitootmine (mööbel);
- 12) muu tootmine (muu).

Uuringus osalenud ettevõtete jagunemine sektorite vahel on kujutatud joonisel 4, kus on näha, et suurimateks põhivaldkondadeks on 1) puidutöötlemine, 2) metalltoodete tootmine ja 3) mööblitootmine.

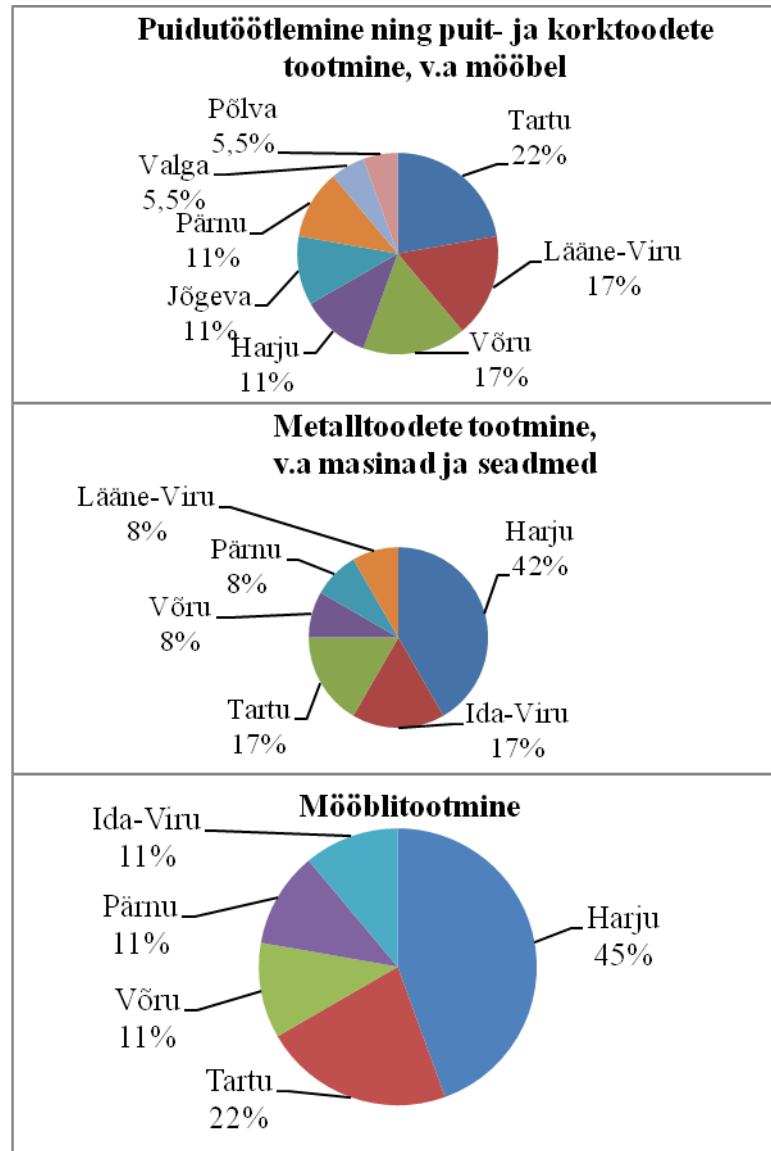

Joonis 4. Ettevõtete arv sektorite lõikes (tk)

Allikas: autori koostatud

Jooniselt 5 on näha, et kui puidutöötlemisega tegeletakse enam Tartu maakonnas, Võru maakonnas ning Lääne-Viru maakonnas, siis metalltoodete tootmine ning puidust

mööbli tootmine on suurim Harju maakonnas ning sellele järgnevad Tartu maakond ning võrdselt Võru maakond, Pärnu maakond ja Ida-Viru maakond.

Joonis 5. Kolme suurima sektori ettevõtete jagunemine maakondade lõikes
Allikas: autori koostatud

Kogumisse jäänud 67 ettevõtet jagunesid regioonipõhiselt järgmiselt: Harju maakond (26), Hiiu maakond (2), Ida-Viru maakond (5), Jõgeva maakond (3), Lääne-Viru maakond (7), Põlva maakond (2), Pärnu maakond (6), Tartu maakond (9), Valga maakond (1) ja Võru maakond (6).

2.2. Metoodika

Analüüsi aluseks on kontrollküsimustik, mis on autori koostatud vastavalt RPS §-le 24. Kontrollküsimustik koosneb 12 küsimusest:

1) kas on esitatud ülevaade ettevõtte tegevusest ja asjaoludest, millel on määrav tähtsus ettevõtte finantsseisundi ja majandustegevuse hindamisel (tegevus);

2) kas on esitatud ülevaade ettevõtte olulistest sündmustest majandusaastal (olulised sündmused);

3) kas on esitatud ülevaade ettevõtte eeldatavatest arengusuundadest järgmisel majandusaastal (arengusuunad);

4) kas on kirjeldatud ettevõtte peamisi tegevusvaldkondi, toote- ja teenusegrupe (tegevusvaldkonnad);

5) kas on kirjeldatud ettevõtte olulisemaid aruandeaasta jooksul toimunud ning lähitulevikus planeeritavaid investeeringuid (investeeringud);

6) kas on kirjeldatud ettevõtte olulisi uurimus- ja arendustegevuse projekte ning nendega seotud väljaminekuid aruandeaastal ja järgmistel aastatel (projektid);

7) kas on kirjeldatud ettevõtte raamatupidamise aastaaruande koostamise perioodil toimunud olulisi sündmusi, mis ei kajastu raamatupidamise aastaaruandes, kuid mis oluliselt mõjutavad või võivad mõjutada järgmise majandusaasta tulemusi (olulised sündmused);

8) kas on kirjeldatud ettevõtte tegevuskeskkonna üldist (makromajanduslikku) arengut ja selle mõju tema majandustulemusele (tegevuskeskkond);

9) kas on kirjeldatud ettevõtte äritegevuse hooajalisust või majandustegevuse tsüklilisust (hooajalisus);

10) kas on kirjeldatud ettevõtte tegevusega kaasnevat olulisi keskkonna- ja sotsiaalseid mõjusid (keskkonna mõju);

11) kas on kirjeldatud ettevõtte majandusaastal ja aruande koostamise perioodil ilmnenud valuutakursside, intressimäärade ja börsikursside muutumisega seonduvaid riske (riskid);

12) kas on kirjeldatud ettevõtte peamisi finantssuhtarve majandusaasta ning sellele eelnenud majandusaasta kohta ning nende arvutamise metoodikat (finantssuhtarvud).

Kontrollküsimustikus on RPS § 24 lg-s 1 esitatud nõuded „tegevusaruandes antakse ülevaade raamatupidamiskohustuslase tegevusest ja asjaoludest, millel on määrav tähtsus

raamatupidamiskohustuslase finantsseisundi ja majandustegevuse hindamisel, olulistest sündmustest majandusaastal ning eeldatavatest arengusuundadest. Muuhulgas peab tegevusaruanne sisaldama teavet raamatupidamiskohustuslase välisriigis registreeritud filiaalide olemasolu kohta“ jagatud kolmeks ning märgitud vastavalt: 1) ülevaade ettevõtte tegevusest ja asjaoludest, millel on määrav tähtsus ettevõtte finantsseisundi ja majandustegevuse hindamisel, 2) ülevaade ettevõtte olulistest sündmustest majandusaastal ja 3) ülevaade ettevõtte eeldatavatest arengusuundadest järgmisel majandusaastal. RPS § 24 lg-st 1 tulenevat neljandat nõuet – teave välisriigis registreeritud filiaalide olemasolu kohta – kontrollküsimustiku ei lisatud, kuna nimetatu hakkas kehtima alates 01.01.2016.

Kontrollküsimustikus esitatud küsimuste vastused on kahte tüüpi: jah-vastused ning ei-vastused, teisisõnu, kas kontrollküsimustikus esitatud RPS-i nõue on tegevusaruandes täidetud või mitte. Jah-vastused vastavad numbrile 1 ning ei-vastused numbrile 0.

Tegevusaruandes esitatud andmete avaldamine on mõjutatud erinevatest teguritest. Selgitamaks finantsnäitajate ja mittefinantsnäitajate võimalikku mõju tegevusaruandes avaldatavate andmete avaldamisesse, kogus autor uuringus osalenud ettevõtete kahe aasta majandusaasta aruannetest järgmised finantsnäitajad (lisad 2 ja 3):

- 1) müügitulu;
- 2) varad kokku;
- 3) keskmine töötajate arv;
- 4) aruandeaasta kasum/kahjum.

Mittefinantsnäitajatest kogus autor järgmisi andmeid (lisad 4 ja 5):

- 1) ettevõtte tegevusala sektor;
- 2) maakond, kus ettevõtte on registreeritud;
- 3) aktsionäri või temaga seotud isiku seotus juhatuse või nõukoguga;
- 4) aktsionäride arv;
- 5) kas aktsionäride hulgas oli välismaalasest aktsionäre;
- 6) kas müügitulu saadi lisaks tegevusele koduturul ka ekspordist;
- 7) kes on ettevõtet auditeeriv ühing ning kas nimetatud ettevõtte teenust kasutati ka teiste ettevõtete poolt.

Eeltoodud finants- ja mittefinantsnäitajatele andis autor unikaalse numbrilise järgi jagas ettevõtted gruppidesse.

Töö alapunktist 1.4 on näha, et andmete avalikustamist kvantitatiivselt on võimalik mõõta erinevatel meetoditel. Autor on valinud selleks C-indeksi meetodi sarnaselt Cooke'i, Inchausti, Raffournier' ja Haniffaga. C-indeksi meetodit kasutas esimest korda Cooke aastal 1989 (Raffournier 1995, 269).

$$\text{C-indeksi valem: } \frac{\sum(n_i \times (n_i - 1))}{(N \times (N - 1))}, \quad (1)$$

kus n_i tähistab ettevõtteid, mis on kontrollküsimustikus saanud vastusekasti numbri 1; N tähistab kogu ettevõtete hulka.

Statistiline analüüs C-indeksi meetodil saab abalüüsida tegevusaruandele esitatud nõuete täidetavust või mittetäidetavust iga kontrollküsimustikus esitatud küsimuse kohta eraldi. Samuti on võimalik näha, millised autori poolt välja toodud tegurid võivad olla mõjutanud andmete avaldamist iga kontrollküsimustikus esitatud küsimuse puhul.

Tegevusaruannetes avaldatud andmete üldise määra ning eri tegurite mõju üldise taseme protsentuaalselt väljatoomiseks kasutab autor järgmist valemit (Roberts *et al* 2008, 307):

$$\frac{\text{kontrollküsimustikus saanud jah vastused kokku}}{\text{kontrollküsimustikus esitatud küsimused kokku}} \times 100 \quad (2)$$

Tegevusaruannetes esitatud andmete üldise taseme kirjeldamiseks toob autor välja aritmeetilise keskmise ehk keskväärtuse, moodi ja standardhälbe.

2.3. Hüpooteesid

Autor püstib kümme hüpooteesi selgitamiseks kas töös välja toodud finants- ja mittefinantsnäitajad omavad mõju andmete avaldamisel tegevusaruannetes. Finantsnäitajatest tulenevalt on esitatud neli esimest hüpooteesi ning mittefinantsnäitajatest on tuletatud kuus hüpooteesi.

H1: Ettevõtted, kelle müügitulu on üle 8 000 000 euro, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, kelle müügitulu on 8 000 000 eurot või vähem.

Müügitulu suurus avaldab mõju ettevõtte andmete avaldamisele (Cooke 1989, 180).

H2: Ettevõtted, kelle varad kokku on üle 4 000 000 euro, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, kelle varad kokku on 4 000 000 eurot või vähem.

Hispaania ettevõtete uuringus leiti, et ettevõtted, millel on kõrge vara väärtus, avaldavad andmeid rohkem kui ettevõtted, millel on madal vara väärtus (Wallace *et al* 1994, 50).

H3: Ettevõtted, kus töötajaid on keskmiselt rohkem kui 50, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, kus töötajaid on keskmiselt 50 või vähem.

Autor on hüpoteesides H1, H2 ja H3 toonud müügitulu ja varad kokku ning keskmise töötajate arvu vastavalt 8 000 000, 4 000 000 ja 50 tulenevalt RPS väikeettevõtja definitsioonist (RPS, § 3 p 15).

H4: Ettevõtted, kes on aruandeaastal kasumis, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, kes on aruandeaastal kahjumis.

Inchausti on täheldanud, et ettevõtted, kes on kasumis, avaldavad infot enam kui ettevõtted, kes on kahjumis. Kõrgemal tasemel info avaldamine tuleneb sellest, et kasumis ettevõtted peavad vajalikuks õigustada kasumis olekut (Inchausti 1997, 54).

H5: Ettevõtted, kelle juhtorgan on aktsionär või aktsionäri seotud isik, avaldavad andmeid vähem kui ettevõtted, kelle juhtorgan ei ole aktsionäri või aktsionäri seotud isikut.

Seotud isiku puhul peab autor silmas tulumaksuseadus (TuMS) § 8 lg 1 nimetatud isikuid. Mõiste juhtorgan sisustamisel lähtub autor TsÜS §-st 31 lg-st 2, mille kohaselt juhtorgan on nii juhatus kui ka nõukogu.

Ettevõtted, kus juhatus on väljastpoolt omanikeringi, avaldavad enam andmeid (Patelli, Prevcipe 2007, 10). Ettevõtetes, kus juhtorgan on omanik või omanikuga seotud isik, on andmete avaldamine madalam (Adhikar, Tondkar 1992, 84). Andmete avaldamist peetakse vähem vajalikuks, kui juhtorgan on aktsionär või temaga seotud isik, kuna aktsionär saab talle vajaliku info kätte ettevõttesiseselt (Arshad *et al* 2011, 13).

H6: Ettevõtted, kelle nõukogus on aktsionär või aktsionäri seotud isik, avaldavad andmeid vähem kui ettevõtted, kelle juhatuses on aktsionär või aktsionäri seotud isik.

Hüpotees on esitatud tulenevalt juhatuse ja nõukogu rollidest. Juhatusel on esindus- ja juhtimisfunktsioon ning nõukogul on kontrolli- ja juhtimisfunktsioon (ÄS, §-d 306 ja 319).

H7: Ettevõtted, kus on vähemalt viis aktsionäri, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, kus on üks aktsionär.

Ettevõtetes, kus aktsionäride arv on suur, avaldatakse infot enam võrreldes ettevõtetega, kus aktsionäride arv on väike (Cooke 1989, 188). Püüd hoida aktsionäride huvi

ettevõtte vastu survestab juhatust suuremal määral või korrektsemalt aruannetes andmeid esitama (Craswell, Taylor 1992, 298).

H8: Ettevõtted, kus on välismaalasest aktsionär, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, kus ei ole välismaalasest aktsionäri.

Mõiste *välismaalane* sisustamisel on autor lähtunud isikut tõendavate dokumentide seaduse (ITDS) §-st 1¹, mille kohaselt välismaalane on Euroopa Liidu liikmesriigi, v.a Eesti, või Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigi või Šveitsi Konföderatsiooni või kolmanda riigi kodanik.

H9: Ettevõtted, kelle müügitulu tuleb lisaks koduturule ka ekspordist, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, kelle müügitulu tuleb üksnes koduturult.

Ettevõtted, kes tegutsevad lisaks koduturule ka väljapool koduturgu, avaldavad andmeid enam ettevõtetest, kelle müügitulu tuleb üksnes koduturul tegutsemisest (Raffournier 1995, 273). Samale tulemile jõudsid oma uuringus ka Haniffa ja Cooke (2002, 330).

H10: Ettevõtted, kelle majandusaasta aruandeid auditeerivad audiitorühingud, kelle teenust kasutavad mitmed ettevõtted, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, kelle majandusaasta aruandeid auditeerivad audiitorühingud, kelle teenust kasutavad üksikud ettevõtted.

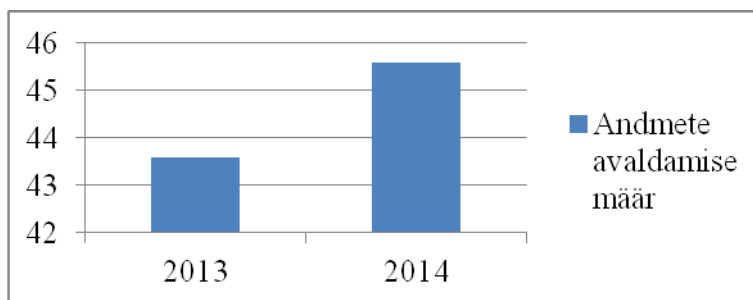
Audiitorühingu kogemuslikkus on andmete avaldamisel määrava tähtsusega (Haniffa, Cooke 2002, 330). Ettevõtete nõrgal tasemel aruandluse täitmine mõjutab auditeeritava äriühingu reputatsiooni. Suurte ja rahvusvaheliste kogemustega audiitorühingute poolt auditeerivad ettevõtted avaldavad andmeid suuremas mahus kui ettevõtted, keda auditeeritakse audiitorühingute poolt, kelle teenust kasutavad vähesed ettevõtted (Craswell 1992, 300).

2.4. Analüüs ning hüpoteeside paikapidavuse kontrollimine

Autor analüüsis süstemaatilisel valikul kogumisse jäänud 67 ettevõtte kahe aasta, s.o 2013. ja 2014. aasta majandusaruandeid, kokku 134 aruannet. Tegevusaruannetes ei avaldatud andmeid RPS § 24 lg 4 ning RPS § 24 lg 5 p-de 1 ja 2 kohta. Eelnimetatud andmete avaldamine on kohustuslik olukorras, kus ettevõtte omakapital on alla seadusega lubatud määra ning kui ettevõtte on oma osasid või aktsiaid ostanud või tagatiseks võtnud. Kogumisse jäänud ettevõtete näol selliseid olukordi ette ei tulnud. Analüüsi teostamisel analüüsi aluseks

olevat kontrollküsimustiku, mis koosnes algselt 15 küsimusest, korrigeeris autor 12 küsimusele, välja sai jäetud RPS § 24 lg 4 ja RPS § 24 lg 5 p-d 1 ja 2.

Jooniselt 6 on näha RPS § 24 esitatud nõuete täitmise tase kahe aasta lõikes. Positiivsena võib välja tuua, et üldises andmete avaldamises 2014. aastal võrreldes 2013. aastaga on andmete avaldamine tõusnud.

Joonis 6. Tegevusaruannetes avaldatud andmete üldine tase (%)

Allikas: autori koostatud

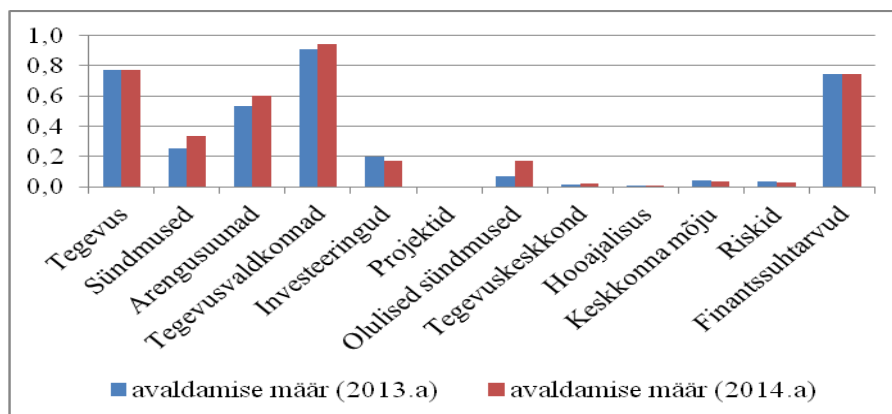
Tegevusaruannetes avaldatud andmete esitamise määra tõus 2014. aastal võrreldes 2013. aastaga tuleneb eelkõige sellest, et paranenud on andmete esitamine seoses:

- 1) ülevaatega ettevõtte olulistest sündmustest majandusaastal,
- 2) ülevaatega ettevõtte eeldavatest arengusuundadest,
- 3) kirjeldusega ettevõtte peamistest tegevusvaldkondadest ning
- 4) ülevaatega olulistest sündmustest, mis võivad mõjutada järgmiste majandusaastate tulemusi.

Jooniselt 7 on näha, et mõlemal aastal on ettevõtted rohkem avaldanud andmeid seoses:

- 1) peamiste tegevusvaldkondadega, toote- ja teenusegruppidega,
- 2) üldise ülevaatega tegevusest,
- 3) peamiste finantssuhtarvudega majandusaasta ning sellele eelnenud majandusaasta kohta ning nende arvutamise meetodikaga ja
- 4) eeldatavate arengusuundadega.

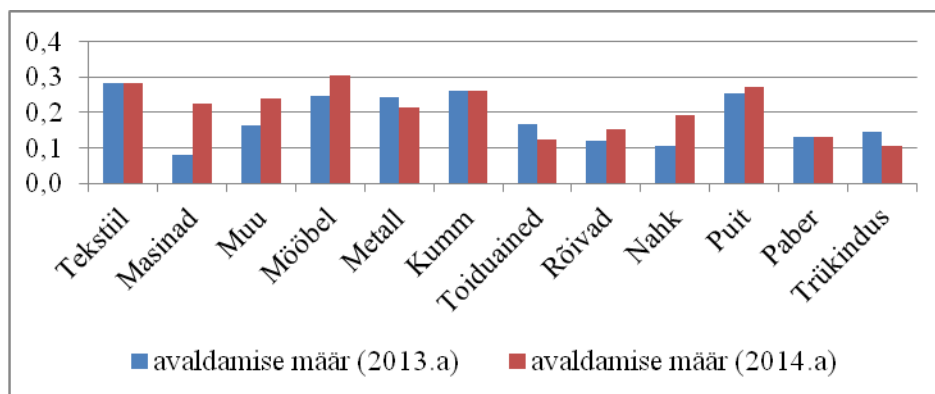

Joonis 7. Andmete avaldamise üldine tase küsimuste lõikes C-indeksi meetodil
Allikas: autori koostatud

Andmete esitamine on 2014. aastal võrreldes 2013. aastaga languses seoses 1) aruandeaasta jooksul toimunud ning lähitulevikus planeeritavate investeeringutega, 2) ettevõtte tegevusega kaasnevate keskkonna- ja sotsiaalsete mõjudega ning 3) majandusaastal ja aruande koostamise perioodil ilmnunud valuutakursside, intressimäärade ja börsikursside muutumisega seonduvate riskidega.

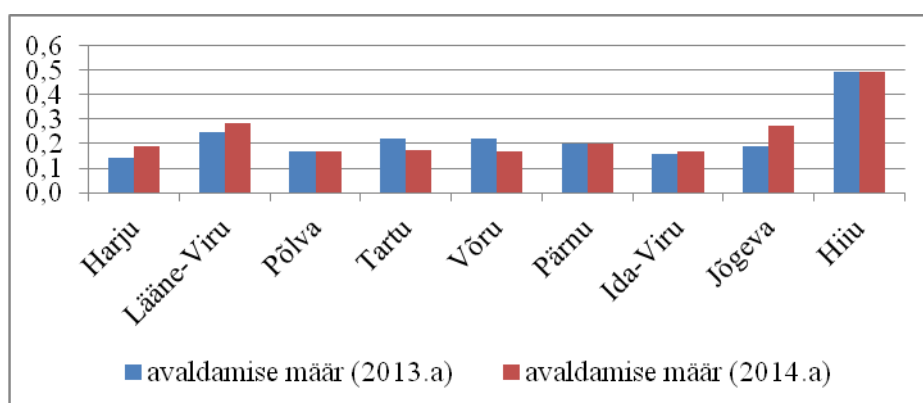
Jooniselt 8 on näha, et sektorite lõikes on 2013. aastal enam avaldatud andmeid tekstiilitootmises, kummi- ja plasttoodete tootmises ning puidutöötlemises. 2014. aastal on enam avaldatud andmeid mööbli tootmises, puidutöötlemises ja tekstiili tootmises. Andmete avaldamine 2014. aastal võrreldes 2013. aastaga on kõigis sektorites tõusnud, v.a metalltoodete tootmises, toiduainete tootmises ja trükanduses.

Enam on tõusnud andmete avaldamine 2014. aastal võrreldes 2013. aastaga masina tootmises ning nahktoodete tootmises. Masina tootmises on andmete esitamine paranenud seoses 1) ülevaatega ettevõtte olulistest sündmustest majandusaastal, 2) ülevaatega ettevõtte eeldatavatest arengusuundadest ja 3) ülevaatega olulistest sündmustest, mis võivad mõjutada järgmiste majandusaastate tulemusi. Nahktoodete tootmises on andmete esitamine paranenud seoses 1) üldise ülevaatega tegevusest, 2) ülevaatega ettevõtte olulistest sündmustest majandusaastal ja 3) kirjeldusega ettevõtte peamistest tegevusvaldkondadest.

Joonis 8. Andmete avaldamise määr sektorite lõikes C-indeksi meetodil
Allikas: autori koostatud

Jooniselt 9 on näha, et võrreldes teiste maakondadega on enam avaldanud andmeid Hiiumaal registreeritud ettevõtted. Samuti on Lääne-Viru maakonnas registreeritud ettevõtted nii 2013. kui ka 2014. aastal andmete avaldamises ülekaalus. 2014. aasta andmete avaldamine näitab üldist tõusu võrreldes 2013. aasta andmete avaldamisega. Üksnes Tartu maakonnas ja Võru maakonnas on registreeritud ettevõtete seas andmete avaldamine 2014. aastal võrreldes 2013. aasta andmete avaldamisega vähenenud.

Joonis 9. Andmete avaldamise määr maakondade lõikes C-indeksi meetodil
Allikas: autori koostatud

Ettevõtete andmete avalikustamine tegevusaruannetes lähtuvalt RPS § 24 nõuetest toob autor tabelis nr 3 välja keskvärtuse, standardhälbe ja moodi analüüsitavaate aastate kohta.

Tabel 3. Tegevusaruannetes avaldatud teabe keskväärtus, standardhälve ja mood

Aruande aasta	Keskvärtus	Standardhälve	Mood
2013	5,24	2,10	5
2014	5,48	2,05	6

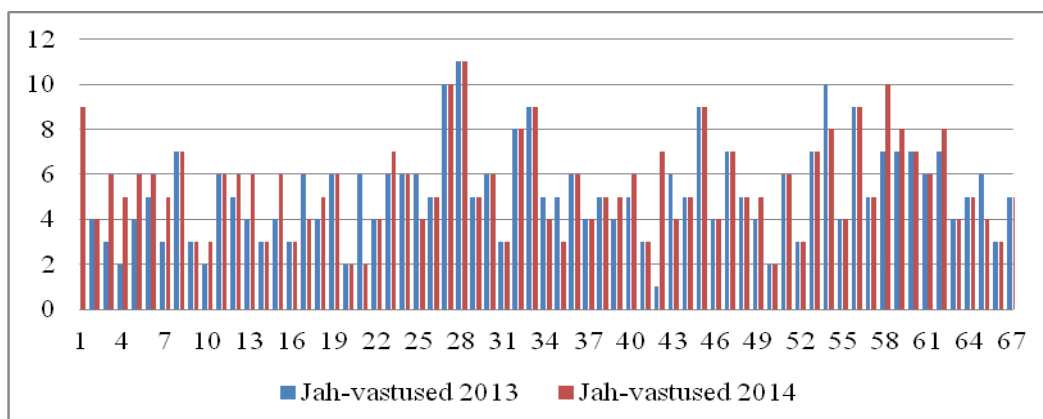
Allikas: autori koostatud

Mood näitab, et 2013. aastal oli ettevõtete seas täidetud kõige enam viis nõuet 12-st ning 2014. aastal kuus nõuet 12-st. Samas näitab kõrge standardhälve suurt kõikumist ettevõtete poolt avaldatava teabe avaldamise määras. Keskvärtuses on näha, et 2014. aastal on toimunud väike tõus võrreldes 2013. aastaga, samuti on 2014. aastal vähenenud standardhälve, mis tähendab, et ettevõtted on suurendanud tegevusaruannetes avaldatava teabe mahtu ning andmete avaldamise kõikumist 2014. aastal võrreldes 2013. aastaga veidi paranenud.

Kõrge kõikumine ettevõtete poolt andmete avaldamisel tuleneb sellest, et kui RPS § 24 lg 1 osas (ülevaade ettevõtte üldisest tegevusest, ülevaade olulistest sündmustest majandusaastal ning ülevaade eeldatavatest arengusuundadest) on enamus ettevõtteid oma andmeid avaldanud, siis RPS § 24 lg 2 ning RPS § 24 lg 3 osas on andmete esitamine väga erinev. RPS § 24 lg 2 punktis 2 esitatud nõuet (kirjeldus olulisematest aruandeaasta jooksul toimunud ning lähitulevikus planeeritavatest investeeringutest) on täitnud kogumis olnud ettevõtetest need ettevõtted, mille põhitegevusala on metalltoodete tootmine, kummi- ja plasttoodete tootmine, toiduainete tootmine ja puittoodete tootmine, kokku 38 ettevõtet 67-st ettevõttest. RPS § 24 lg 3 punktides 1 ja 3 esitatud nõudeid (kirjeldus tegevuskeskkonna üldisest arengust ja selle mõjust ettevõtte finantstulemustele ning ettevõtte tegevusega kaasnevatest olulistest keskkonna- ja sotsiaalsetest mõjudest) on täitnud ettevõtted, mille põhitegevusala on puittoodete tootmine, kummi- ja plasttoodete tootmine ning metalltoodete tootmine, kokku 35 ettevõtet 67-st ettevõttest. RPS § 24 lg 3 punktis 2 nimetatud nõuet (kirjeldus äritegevuse hooajalisusest või majandustegevuse tsüklilisusest) on kogumis osalenud ettevõtetest täitnud kaks ettevõtet.

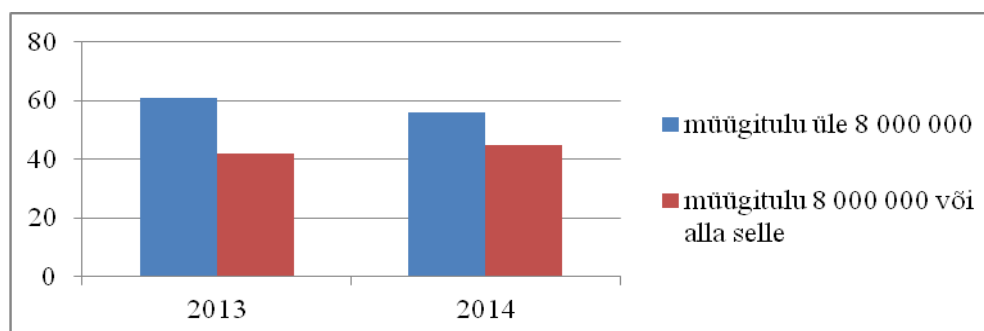
Joonisel 10 on välja toodud kahe aasta lõikes jah-vastuse saanud küsimuste varieeritus 67 ettevõtte 2013. aasta ja 2014. aasta aruannete põhjal. 67-st ettevõttest ei ole ükski vastanud kontrollküsimustikus esitatud kõigile 12-le küsimusele. 67-st ettevõttest ühel ettevõttel oli 12-st kontrollküsimusest vastatud 11-le küsimusele mõlemal aastal ning kolmel ettevõttel oli

vastatud 10-le küsimusele. Eelnimetatud ettevõtete põhitegevusala oli metalltoodete tootmine ja puidutöötlemine. Kõik ettevõtted vastasid 12-st küsimusest vähemalt kahele küsimusele.

Joonis 10. Kontrollküsimustikus esitatud küsimustele vastatud jah-vastused
Allikas: autori koostatud

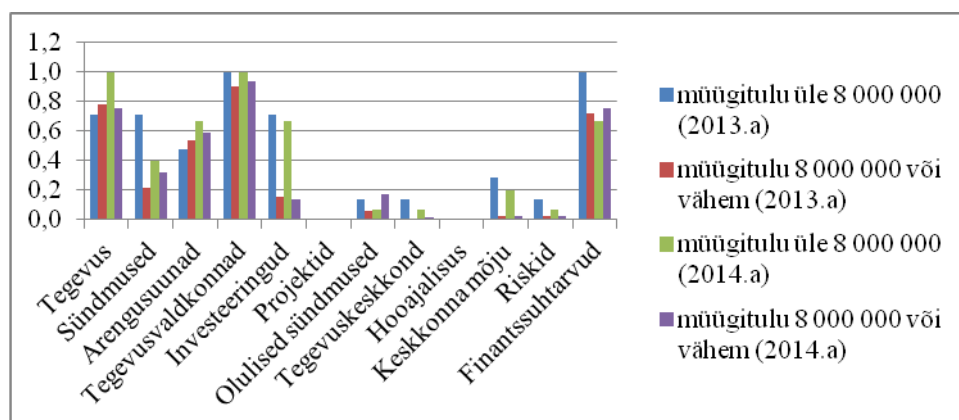
Võttes andmete avaldamisel arvesse müügitulu suuruse, siis jooniselt 11 on näha, et mõlemal aastal on andmete avaldamine kõrgem ettevõtetel, kus müügitulu on suurem kui 8 000 000 eurot. Üldine avaldamise määr on 2014. aastal võrreldes 2013. aastaga pigem languses, mis tuleneb andmete avaldamise määra langusest ettevõtetes, kus müügitulu on üle 8 000 000 euro.

Joonis 11. Andmete esitamine, lähtudes müügitulu suurusest (%)
Allikas: autori koostatud

Jooniselt 12 on küsimuste lõikes näha, et ettevõtetes, kus müügitulu on üle 8 000 000 euro, on 2014. aastal andmete esitamine languses peaaegu kõigis küsimustes, v.a andmetes, mis puudutavad ülevaate esitamist ettevõtte tegevusest ning eeldavatest arengusuundadest

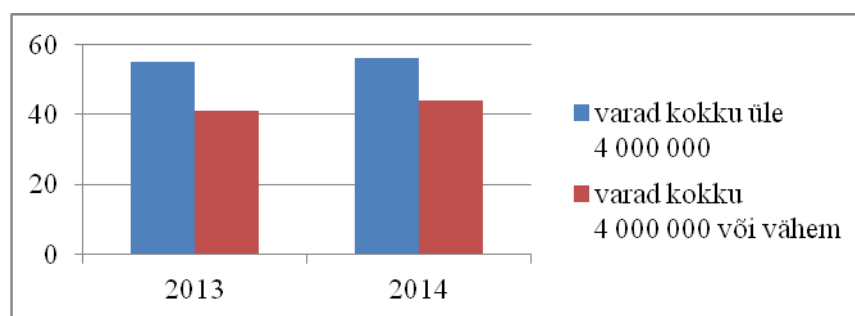
järgmisel majandusaastal. Seevastu ettevõtted, kus müügitulu on 8 000 000 euro või alla selle, on kõigis küsimustes jäänud andmete avaldamine mahult samaks või veidi tõusnud.

Joonis 12. Andmete esitamine küsimuste kaupa, lähtudes müügitulu suurusest C-indeksi meetodil

Allikas: autori koostatud

Vara puhul on jooniselt 13 näha, et mõlemal aastal on andmete avaldamine kõrgem ettevõtetel, kus varad kokku on rohkem kui 4 000 000 eurot. Kui müügitulu puhul oli näha pigem langustendentsi, siis vara puhul on positiivne, et mõlemal aastal on andmete avaldamine väikeses tõusus.

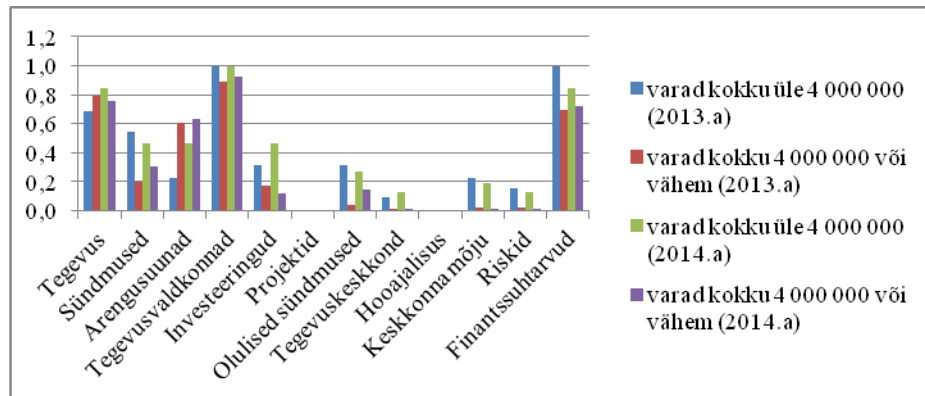

Joonis 13. Andmete esitamine, lähtudes vara suurusest (%)

Allikas: autori koostatud

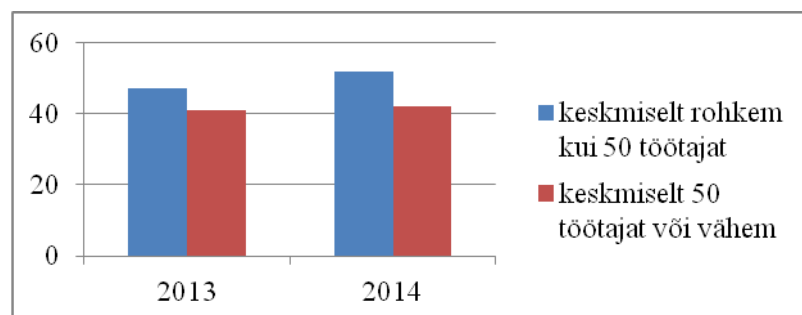
Kontrollküsimustikus esitatud küsimuste lõikes on jooniselt 14 näha, et 2013. aastal on ettevõtetes, kus varad kokku on üle 4 000 000 euro, kõrgeim määr andmete esitamisel tegevusvaldkondade kirjeldamisel ning suhtarvude esitamisel. 2014. aastal on ettevõtetes, kus

varad kokku on üle 4 000 000 eurot, kõrgeim määr andmete esitamisel tegevusvaldkondade kirjeldamisel.

Joonis 14. Andmete esitamine küsimuste kaupa, lähtudes vara suurusest C-indeksi meetodil
Allikas: autori koostatud

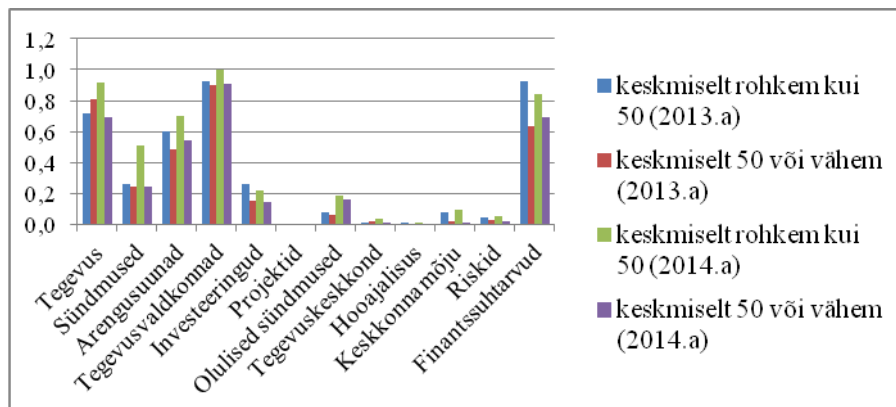
Andmete esitamisel on parem tulem ettevõtetel, kus töötajaid on keskmisel üle 50, võrreldes ettevõtetega, kus töötajaid on keskmiselt 50 või alla selle. Selliseid ettevõtteid, kus töötajaid oli keskmisel üle 50, oli 2013. aastal 27 ja 2014. aastal 25. Jooniselt 15 näeb, et 2014. aasta andmete avaldamise tase ettevõtetes, kus töötajaid on keskmisel üle 50, on tõusnud. Ettevõtete puhul, kus töötajaid on keskmisel 50 või alla selle, on andmete avaldamise maht jäänud 2014. aastal samale tasemele kui 2013. aastal.

Joonis 15. Andmete esitamine, lähtudes töötajaskonna suurusest (%)
Allikas: autori koostatud

Kontrollküsimustikus esitatud küsimuste lõikes võib jooniselt 16 näha, et suurema töötajaskonnaga ettevõtetes avaldatakse muuhulgas ka andmeid seoses ettevõtte tegevusega

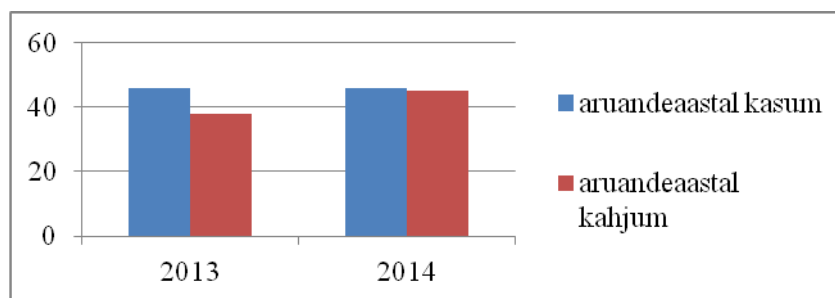
kaasnevate keskkonna- ja sotsiaalsete mõjude kohta ning kirjeldatakse tegevuskeskkonna üldist arengut ja selle mõju majandustulemustele.

Joonis 16. Andmete esitamine küsimuste kaupa, lähtudes töötajaskonna suurusest C-indeksi meetodil

Allikas: autori koostatud

67 ettevõttest 60 moodustasid 2013. ja 2014. aastal ettevõtte, kes on aruandeaastal kasumis. Olukorras, kus ettevõtte on aruandeaastal kasumis, avaldatakse andmeid enam võrreldes olukorraga, kui ettevõtte on kahjumis. Positiivne on jooniselt 17 näha, et andmete avaldamine 2014. aastal võrreldes 2013. aastaga on tõusujoones. Huvitav on see, et suuremas tõusujoones on ettevõtte, kes on aruandeaastal kahjumis.

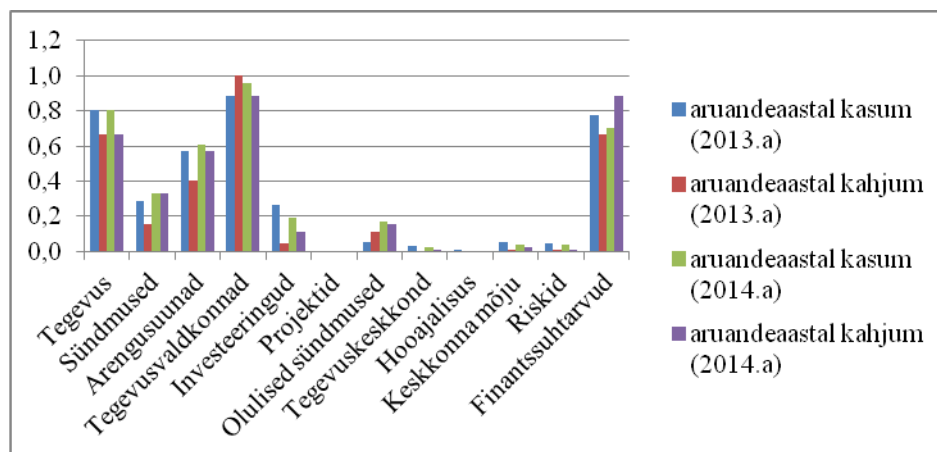

Joonis 17. Andmete esitamine, lähtudes ettevõtte aruandeaasta kasumist/kahjumist (%)

Allikas: autori koostatud

Nii olukorras, kus ettevõtte on aruandeaastal kasumis, kui ka olukorras, kus ettevõtte on aruandeaastal kahjumis, on jooniselt 18 näha, et avaldatakse ühtmoodi enam infot tegevusvaldkonna kohta. 2014. aastal on kahjumis ettevõtetes andmete avaldamise tõusule

aidanud kaasa kasv suhtarvude kirjeldamisel ning ülevaate esitamisel ettevõtte eeldatavate arengusuundade kohta.

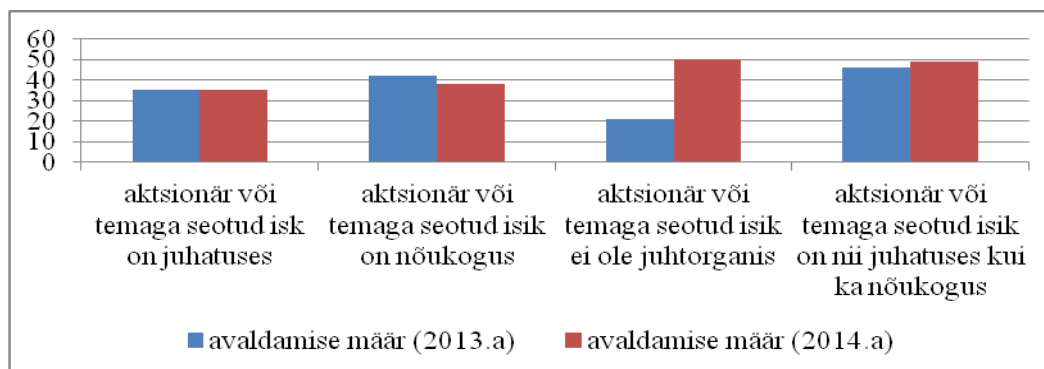
Joonis 18. Andmete esitamine küsimuste kaupa, lähtudes aruandeaasta kasumist/kahjumist (C-indeksi meetodil)

Allikas: autori koostatud

Uuringus osalenud 67 ettevõttest kümnel oli aktsionär või temaga seotud isik ettevõtte juhatuses. Kuues ettevõttes oli aktsionär või temaga seotud isik ettevõtte nõukogus tegev. Kaks ettevõtet olid sellised, kus juhtorganites ei osalenud aktsionär ega aktsionäriiga seotud isik, ning 49 ettevõttes oli olukord, kus aktsionär või temaga seotud isik oli nii juhatuses kui ka nõukogus.

Jooniselt 19 on näha, et 2014. aastal on andmete avaldamine tõusnud. Väga suur kasv on olnud ettevõtetel, kus aktsionär või temaga seotud isik ei ole tegev juhatuses ega nõukogus. Kui 2013. aastal oli nimetatud näitaja kõige madalam, siis 2014. aastal oli see kõrgeim. Mõlemal aastal on andmeid avaldatud samas määras ettevõtete poolt, kus aktsionär või temaga seotud isik on olnud ettevõtte juhatuses. Veidi rohkem on avaldatud andmeid ettevõtetes, kus aktsionär või temaga seotud isik on nõukogus, samas on nimetatud näitaja ainsana 2014. aastal languses.

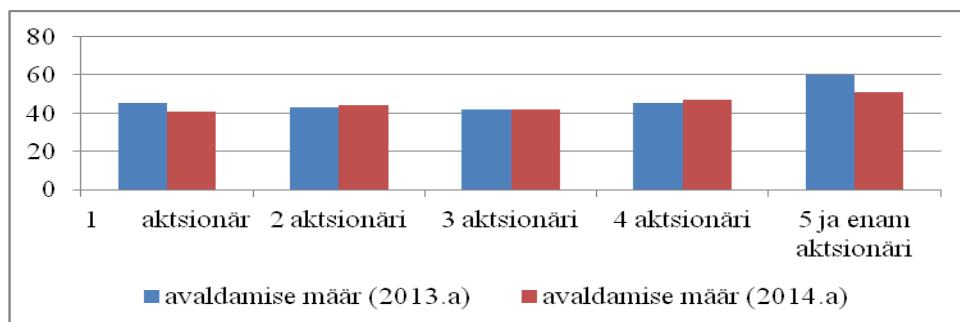
Joonis 19. Andmete esitamine, lähtudes aktsionäri või temaga seotud isiku seotusest juhtorganiga (%)

Allikas: autori koostatud

Ettevõtetes, kus aktsionär või temaga seotud isik ei ole juhtorganis tegev, tuleneb andmete avaldamise määra hüppeline tõus 2014. aastal võrreldes 2013. aastaga sellest, et 2014. aastal on 100% esitatud andmeid kuue küsimuse kohta kaheteistkümnest. 2013. aastal oli andmeid avaldatud viie küsimuse kohta. Samas nelja näitaja puhul on enam andmete esitamises parim positsioon ettevõtetel, kus aktsionär või temaga seotud isik on nii juhatuses kui ka nõukogus. Selliste ettevõtete andmete esitamise kõrge määr tuleneb sellest, et andmeid on esitatud laialdasemalt peaaegu kõikides küsimustes, v.a küsimused, mis puudutasid olulisi sündmusi, mis ei kajastu aastaaruandes, kuid mis oluliselt mõjutavad või võivad mõjutada järgmise aasta tulemusi ning tegevusega kaasnevaid keskkonna- ja sotsiaalseid mõjusid.

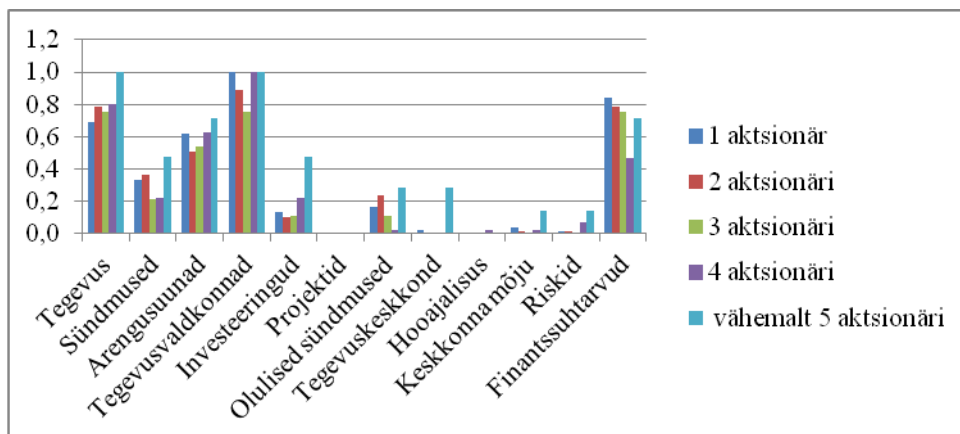
Analüüsitavatel aastatel on kogumis olnud ettevõtete seas 27 ettevõtet, kus oli üks aktsionär; 18 ettevõtet, kus oli kaks aktsionäri; 8 ettevõtet, kus oli kolm aktsionäri; 10 ettevõtet, kus oli neli aktsionäri; ning 7 ettevõtet, kus oli vähemalt viis aktsionäri.

Jooniselt 20 nähtub andmete avaldamise määr lähtuvalt aktsionäride arvust. Mida suurem on aktsionäride arv, seda parem on andmete avaldamise määr. Ettevõtetes, kus on kaks või neli aktsionäri, on andmete avaldamise määr 2014. aastal võrreldes 2013. aastaga tõusujoones. Samas ettevõtetes, kus aktsionäre on üks või vähemalt viis, on andmete avaldamise määr 2014. aastal võrreldes 2013. aastaga languses. Ettevõtetes, kus on kolm aktsionäri, on andmete avaldamise määr 2014. aastal võrreldes 2013. aastaga jäänud samale tasemele.

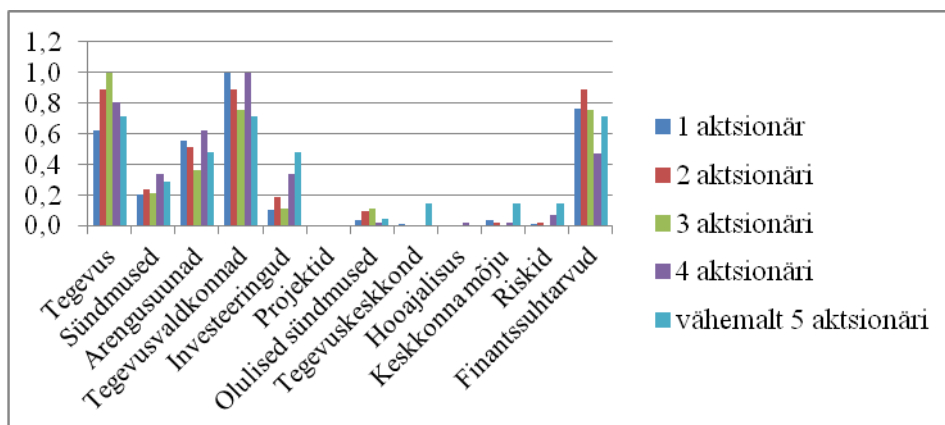

Joonis 20. Andmete esitamine, lähtudes aktsionäride arvust (%)
Allikas: autori koostatud

Joonistelt 21 ja 22 nähtub, et andmete avaldamise määra langus 2014. aastal võrreldes 2013. aastaga olukorras, kus ettevõttel on vähemalt viis aktsionäri, tuleneb sellest, et oluliselt vähem avaldatakse andmeid seoses ülevaatega ettevõtte tegevusest, ülevaatega ettevõtte olulistest sündmustest, mis ei kajastu aastaaruandest, kuid mis oluliselt mõjutavad või võivad mõjutada järgmiste majandusaastate tulemusi, ning kirjeldusega ettevõtte peamistest tegevusaladest.

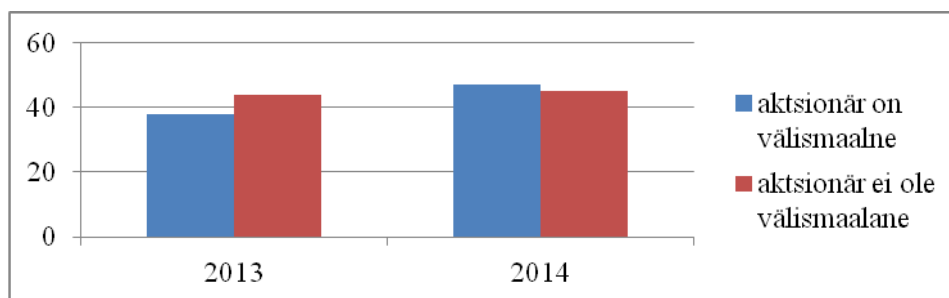

Joonis 21. Andmete esitamine küsimuste kaupa, lähtudes aktsionäride arvust 2013. aastal (C-indeksi meetodil)
Allikas: autori koostatud

Joonis 22. Andmete esitamine küsimuste kaupa, lähtudes aktsionäride arvust 2014. aastal (C-indeksi meetodil)
Allikas: autori koostatud

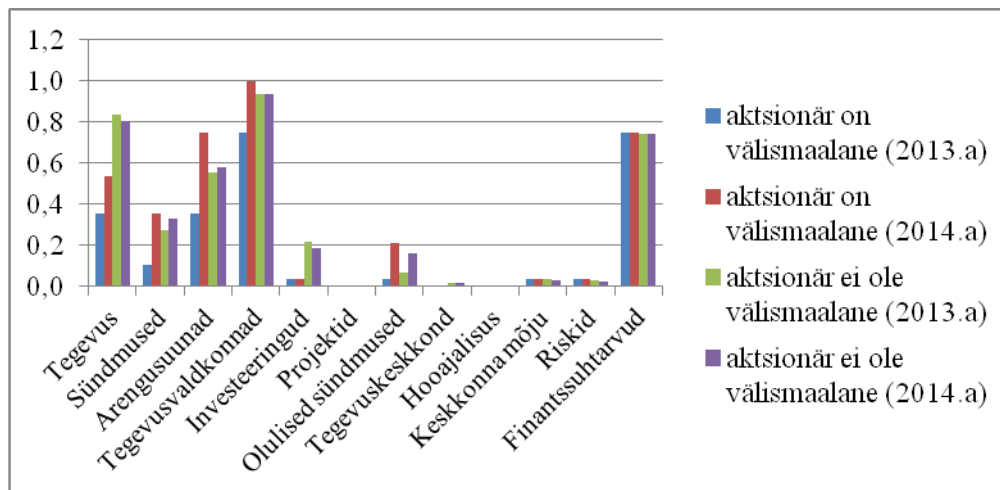
Jooniselt 23 on näha andmete avaldamise määr lähtuvalt sellest, kas aktsionär on välismaalane või mitte. Positiivne on, et andmete avaldamise määr 2014. aastal võrreldes 2013. aastaga on mõlema näitaja puhul tõusnud. Huvitav on see, et kui 2013. aastal oli andmete esitamise määr kõrgem ettevõtetes, kus aktsionäride seas ei olnud välismaalasest isikut, siis 2014. aastal on see vastupidine – andmete esitamine on kõrgem ettevõtetes, kus aktsionäride ringis on isik, kes on välismaalane.

Joonis 23. Andmete esitamine lähtudes sellest, kas aktsionäride seas on välismaalasest aktsionäre (%)
Allikas: autori koostatud

Jooniselt 24 on näha, et muutus andmete avaldamise määras 2013. aastal võrreldes 2014. aastaga tuleneb sellest, et ettevõttes, kus aktsionär on välismaalane, on andmete avaldamise määr oluliselt tõusnud. Andmete avaldamise määr on paranenud küsimustes, mis puudutavad 1) ülevaadet ettevõtte tegevusest, 2) ülevaadet ettevõtte olulistest sündmustest

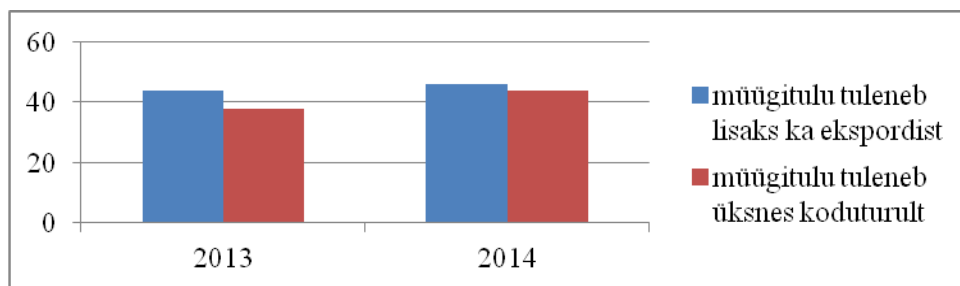
majandusaastal, 3) ülevaadet ettevõtte eeldatavatest arengusuundadest ning 4) tegevusvaldkonna kirjeldusi.

Joonis 24. Andmete esitamine küsimuste kaupa selle kohta, kas aktsionäride seas on välismaalasest aktsionäre (C-indeksi meetodil)
Allikas: autori koostatud

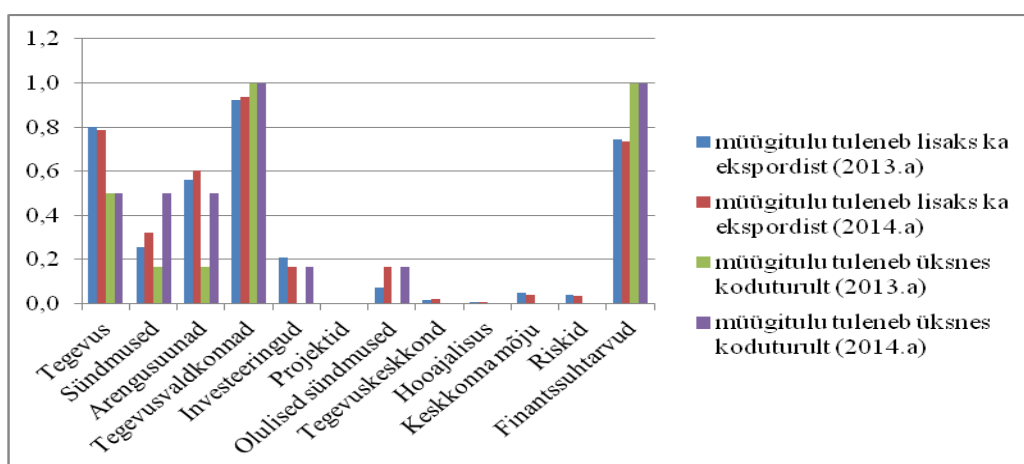
Statistikaameti 11.11.2014 pressiteates nr 127 on kirjas, et Eesti majandus sõltub oluliselt välisnõudlusest ning peamised eksportijad on töötleva tööstuse ettevõtted (Statistikaameti 11.11.2014 pressiteade nr 127). Uuringus osalenud ettevõtete seas oli vaid neli ettevõtet, kelle tegevus piirnes üksnes Eesti Vabariigiga. 67 ettevõttest 63 said oma müügitulu lisaks tegutsemisele koduturul ka ekspordist.

2013. ja 2014. aasta võrdluses on jooniselt 25 näha, et ettevõtte, kelle müügitulu tuleneb ka ekspordist, on andmete avaldamise määr kõrgem ettevõttest, kelle müügitulu tuleneb üksnes koduturult. Positiivne on, et 2014. aastal on mõlema näitaja puhul andmete avaldamise määr tõusnud. Andmete avaldamise kasv võis tuleneda sellest, et 2014. aastal oli tõusnud töötleva tööstuse toodangu eksport ning 2014. aastal suurenes töötleva tööstuse toodangu müük ka kodumaisele turule (Statistikaameti 11.03.2015 pressiteade nr 32).

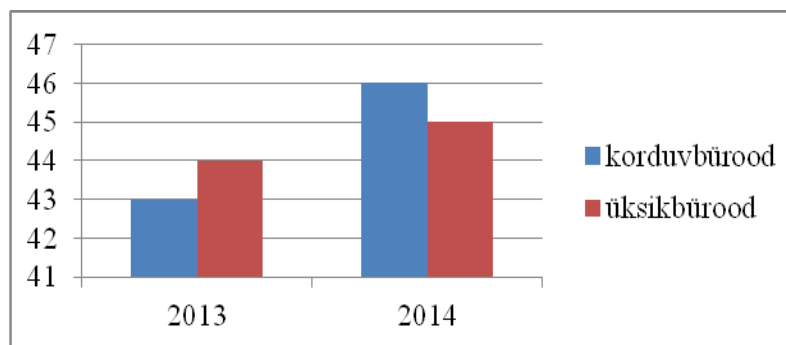
Joonis 25. Andmete esitamine, lähtudes ekspordist (%)
Allikas: autori koostatud

Andmete avaldamise määra paranemine ettevõtetel, kelle müügitulu ei ole seotud ekspordiga, tuleb sellest, et enam on avaldatud andmeid seoses ülevaatega ettevõtte olulistest sündmustest ning eeldatavatest arengusuundadest, mille muutus on näha jooniselt 26.

Joonis 26. Andmete esitamine küsimuste kaupa, lähtudes ekspordist
Allikas: autori koostatud

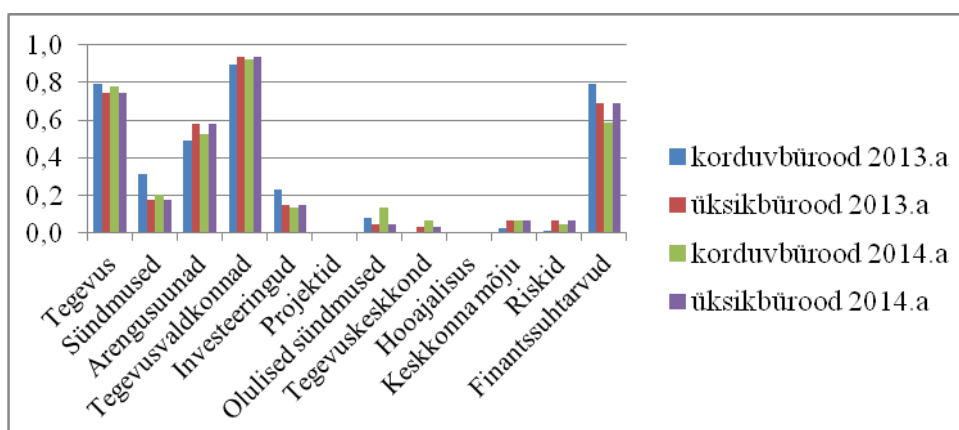
Uuringus osalenud ettevõtteid auditeerisid kahel aruandeaastal kokku 45 audiitorühingut. 2013. ja 2014. aastal oli kokku 15 audiitorühingut, kelle teenust kasutasid 67 ettevõttest mitmed ettevõtted. Audiitorbüroost mõjutatud andmete avaldamist näeb jooniselt 27.

Joonis 27. Andmete esitamine, lähtudes audiitorbüroodest (%)
Allikas: autori koostatud

Ülaltoodud jooniselt on näha, et 2014. aastal on võrreldes 2013. aastaga andmete avaldamine paranenud nii ettevõtete poolt, kes kasutavad audiitorühinguid, kelle teenust kasutatakse mitmete ettevõtete poolt, kui ka ettevõtete poolt, kes kasutavad audiitorühinguid, kelle teenust kasutavad üksikud ettevõtted. Suurema tõusu on teinud ettevõtted, kes kasutavad audiitorühinguid, kelle teenust kasutavad mitmed ettevõtted.

Jooniselt 28 näeb, et ettevõtete, mis kasutavad audiitorühinguid, kelle teenuseid kasutavad mitmed ettevõtted, andmete avaldamise tõusule on 2014. aastal kaasa aidanud andmete avaldamise suurenemine küsimustes, mis puudutavad 1) ettevõtete eeldavate arengusuundade kirjeldusi, 2) ettevõtete tegevusvaldkondade kirjeldusi, 3) ettevõtete oluliste sündmuste kirjeldusi, mis ei kajastu aastaaruandes ning 4) selgitusi tegevuskeskkonna üldise arengu kohta.

Joonis 28. Andmete esitamine küsimuste kaupa, lähtudes audiitorbüroodest
Allikas: autori koostatud

Analüüsisid saab järeldada, et kogumis olnud ettevõtete andmete avaldasid enam mõju finantsnäitajad ning ettevõtte suurus.

Kümnest hüpoteesidest said kinnitust viis hüpoteesi:

- 1) H1: ettevõtted, kus müügitulu on suurem kui 8 000 000 eurot, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, kus müügitulu on 8 000 000 eurot või vähem;
- 2) H2: ettevõtted, kus varad kokku on üle 4 000 000 euro, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, kus varad kokku on 4 000 000 eurot või vähem;
- 3) H3: ettevõtted, kus töötajaid on keskmiselt rohkem kui 50, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, kus töötajaid on keskmiselt 50 või vähem;
- 4) H4: ettevõtted, mis on aruandeaastal kasumis, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, mis on aruandeaastal kahjumis;
- 5) H9: ettevõtted, mille müügitulu on seotud ekspordiga, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, mille müügitulu on seotud üksnes kodumaise turuga.

Hüpoteesidest ei leidnud kinnitust järgmised:

- 1) H5: ettevõtted, mille juhtorgan is on aktsionär või temaga seotud isik, avaldavad andmeid vähem kui ettevõtted, mille juhtorgan ei ole aktsionäri või temaga seotud isikut;
- 2) H6: ettevõtted, mille nõukogus on aktsionär või temaga seotud isik, avaldavad andmeid vähem kui ettevõtted, mille juhatuses on aktsionär või temaga seotud isik;
- 3) H7: ettevõtted, kus on vähemalt viis aktsionäri, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, kus on üks aktsionär;
- 4) H8: ettevõtted, kus on välismaalasest aktsionär, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, kus ei ole välismaalasest aktsionäri;
- 5) H10: ettevõtted, keda auditeerivad audiitorühingud, kelle teenuseid kasutavad mitmed ettevõtted, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, kelle teenuseid kasutavad üksikud ettevõtted.

Võrreldes 2013. aastaga oli 2014. aastal tegevusaruannetes avaldatavate andmete avaldamise määr paranenud. Autor leiab, et andmete üldine enamal määral esitamise tõus 2014. aastal võrreldes 2013. aastaga võis tuleneda Eesti majanduse üldisest kasvust. Statistikaameti 11.03.2015 pressiteate nr 32 kohaselt kasvas 2014. aastal Eesti majandus 2,1% (Statistikaameti 11.03.2015 pressiteade nr 32).

Lähtudes kontrollküsimustikus esitatud küsimustest, saab järeldada, et enam oli avaldatud infot seoses 1) ülevaatega ettevõtte tegevusest ja asjaoludest, millel on määrav tähtsus raamatupidamiskohustuslase finantsseisundi ja majandustegevuse hindamisel, 2) ülevaatega ettevõtte olulistest sündmustest majandusaastal, 3) ülevaatega ettevõtte eeldatavatest arengusuundadest, 4) kirjeldustega ettevõtte peamistest tegevusvaldkondadest, toote- ja teenusegruppide ning 5) kirjeldustega peamistest finantssuhtarvudest majandusaasta ning sellele eelnenud majandusaasta kohta.

Vähem avaldati infot seoses 1) olulisemate aruandeaasta jooksul toimunud ning lähitulevikus planeeritavate investeeringutega ja 2) raamatupidamise aastaaruande koostamise perioodil toimunud oluliste sündmustega, mis ei kajastu raamatupidamise aastaaruandes, kuid mis oluliselt mõjutavad või võivad mõjutada järgmiste majandusaastate tulemusi.

Väga vähesel määral või üldse ei avaldatud infot seoses 1) oluliste uurimis- ja arendustegevuse projektide ning nendega seotud väljaminekutega aruandeaastal ja järgmistel aastatel, 2) ettevõtte tegevuskeskkonna üldise (makromajanduslikku) arenguga ja selle mõjuga ettevõtte finantstulemusele, 3) ettevõtte äritegevuse hooajalisuse või majandustegevuse tsüklilisusega, 4) ettevõtte tegevusega kaasnevate oluliste keskkonna- ja sotsiaalsete mõjudega ja 5) finantsinstrumentide finantsriskide maandamise eesmärkide ja põhimõtetega ning majandusaastal ja aruande koostamise perioodil ilmnunud valuutakursside, intressimäärade ja börsikursside muutumisega seonduvate riskidega ning nende arvutamise meetodikaga.

Kokkuvõttes saab märkida, et positiivselt mõjutas andmete avaldamist ettevõtte suurus (müügitulu, vara, keskmine töötajate arv), aruandeaasta kasum ja tegelemine ekspordiga. RPSis esitatud nõuetest enam oli täidetud nõuded seoses ettevõtte enda üldise tegevusega, (st avaldati andmeid, mis sisalduvad ka raamatupidamise aruandes, ehk toimub andmete dubleerimine ning uusi täiendavaid detaile välja ei tooda) ning vähem avaldati andmeid, mis võiksid huvitada üldsust (võimalikud investeeringud, uurimis- ja arendusprojektid, ettevõtte tegevusega kaasnevad keskkonna- ja sotsiaalsed mõjud, tegevuskeskkonna arengu mõju ettevõtte tegevusele).

KOKKUVÕTE

Magistritöö koosneb kahest osast: teoreetilisest ja rakenduslikust osast. Teoreetilises osas tõi autor välja, mis on tegevusaruanne, kuidas on selle sisu ajaliselt muutunud, millised nõuded kehtivad tegevusaruandele, kes ja mil määral on vastutav tegevusaruande esitamata jätmise või ebapiisava andmete esitamise eest, miks on oluline avaldada tegevusaruandes sisulisi andmeid ning millised näitajad võivad mõjutada andmete avaldamist. Empiirilises osas selgitas autor kogumi selekteerimisel lähtunud põhimõtteid, uuringu metoodikat, esitatud hüpoteese, analüüsis kogumis olnud ettevõtete majandusaasta aruandeid, kontrollis enda püstitatud hüpoteeside paikapidavust ning esitas järeldused.

Töö eesmärk oli välja selgitada, millisel määral ning millised nõuded on tegevusaruannetes enam täidetud ning millised tegurid võivad mõjutada andmete avaldamist.

Eesmärgi saavutamiseks analüüsis autor Eestis registreeritud töötleva tööstuse valdkonnas tegutseva 67 aktsiaseltsi 2013. aasta ja 2014. aasta majandusaasta aruandeid, mida oli kokku 134.

Magistritöös rakendati kvantitatiivsel meetodil C-indeksi analüüsimeetodit, mida esimest korda kasutas 1989. aastal Cooke. Statistiline analüüs C-indeks meetodil võimaldas hinnata kogumis olnud ettevõtete põhiselt tegevusaruandele esitatud nõuete täidetavust või mittetäidetavust iga kontrollküsimustikus esitatud küsimuse lõikes. Samuti võimaldas see välja selgitada, millised autori poolt välja toodud näitajad olid mõjutanud andmete avaldamist enam.

Analüüsis jõudis autor järeldusele, et kogumis olnud tegevusaruannetes oli enam täidetud nõuded seoses ettevõtte enda üldise tegevusega: 1) antud on ülevaade ettevõtte tegevusest ja asjaoludest, millel on määrav tähtsus ettevõtte finantsseisundi ja majandustegevuse hindamisel, 2) antud on ülevaade ettevõtte olulistest sündmustest majandusaastal, 3) antud on ülevaade ettevõtte eeldatavatest arengusuundadest järgmisel majandusaastal, 4) kirjeldatud on ettevõtte peamisi tegevusvaldkondi, toote- ja teenusegrupe ning 5) kirjeldatud on ettevõtte peamisi finantssuhtarve majandusaastal ning sellele eelnenud

majandusaasta kohta ning nende arvutamise metoodikat. Vähemal määral või üldse ei avaldatud andmeid, mis tulenesid RPS § 24 lg 3 punktides 1–4, mis võiksid huvitada üldsust: 1) ettevõtte tegevuskeskkonna üldine (makromajanduslik) areng ja selle mõju ettevõtte finantstulemusele, 2) ettevõtte äritegevuse hooajalisus või majandustegevuse tsüklilisus, 3) ettevõtte tegevusega kaasnevad olulised keskkonna- ja sotsiaalsed mõjud ja 4) finantsinstrumentide finantsriskide maandamise eesmärgid ja põhimõtted ning majandusaastal ja aruande koostamise perioodil ilmnenuv valuutakursside, intressimäärade ja börsikursside muutumisega seonduvad riskid.

Autori esitatud kümnest hüpoteesidest, mis tuginesid teoreetilises osas välja toodud teiste autorite uurimistööde tulemustele, sai kinnitust viis hüpoteesi:

- 1) H1: ettevõtted, kus müügitulu on suurem kui 8 000 000 eurot, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, kus müügitulu on 8 000 000 eurot või vähem;
- 2) H2: ettevõtted, kus varad kokku on üle 4 000 000 euro, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, kus varad kokku on 4 000 000 eurot või vähem;
- 3) H3: ettevõtted, kus töötajaid on keskmiselt rohkem kui 50, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, kus töötajaid on keskmiselt 50 või vähem;
- 4) H4: ettevõtted, mis on aruandeaastal kasumis, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, mis on aruandeaastal kahjumis;
- 5) H9: ettevõtted, mille müügitulu on seotud ekspordiga, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, mille müügitulu on seotud üksnes kodumaise turuga.

Hüpoteesidest ei leidnud kinnitust järgmised:

- 1) H5: ettevõtted, mille juhtorgan is on aktsionär või temaga seotud isik, avaldavad andmeid vähem kui ettevõtted, mille juhtorgan ei ole aktsionäri või temaga seotud isikut;
- 2) H6: ettevõtted, mille nõukogus on aktsionär või temaga seotud isik, avaldavad andmeid vähem kui ettevõtted, mille juhatuses on aktsionär või temaga seotud isik;
- 3) H7: ettevõtted, kus on vähemalt viis aktsionäri, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, kus on üks aktsionär;
- 4) H8: ettevõtted, kus on välismaalasest aktsionär, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, kus ei ole välismaalasest aktsionäri;

5) H10: ettevõtted, keda auditeerivad audiitorühingud, kelle teenuseid kasutavad mitmed ettevõtted, avaldavad andmeid enam kui ettevõtted, kelle teenuseid kasutavad üksikud ettevõtted.

Kogumis olnud tegevusaruannete analüüsi põhjal saab märkida, et tegevusaruannetes avaldatud andmete esitamisele avaldavad enam mõju finantsnäitajatest tegurid.

Autori arvates on vajalik hinnata RPS § 24 lg 3 punktides 1–4 tulenevate nõuete vajalikkust ning juhul kui leiab kinnitust, et nende aluseks olevad andmed on üldsusele olulised, siis tuleb välja töötada mõjusamad sanktsioonid või meetodid, et mõjutada ja kohustada ettevõtteid neid täitma. Kui aga leitakse, et nende aluseks olev info on üldsusele kättesaadav ka muudest kanalitest, siis on otstarbekas need nõuded seadusest kõrvaldada.

Käesolevas töös analüüsis autor Eestis registreeritud töötleva tööstuse valdkonnas tegutsevate aktsiaseltside majandusaasta aruandeid. Huvitav oleks võrrelda antud tööd uuringu tulemustega, mille analüüsiandmed on saadud mõnes muus valdkonnas tegutsevate Eestis registreeritud aktsiaseltside majandusaasta aruannetest.

VIIDATUD ALLIKAD

Accounting Act. Raamatupidamise seaduse ametlik tõlge inglise keeles. Passed 20.11.2002 – RT I 2002, 102, 600; RT I, 30.12.2015, 4. <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/Riigikogu/act/510032016003/consolide> (23.05.2016).

Adhikari, A., Tondkar, R. H. (1992) Environmental Factors Influencing Accounting Disclosure Requirements of Global Stock Exchanges. *Journal of International Financial Management & Accounting*, June 1, Vol. 4, Issue 2, pp. 75–105.

Arshad, R., Nor, R. M., Noruddin, N. A. A. (2011) Ownership Structure and INTERACTION Effects of Firm Performance on Management Commentary Disclosures. *Journal of Global Management*, July 2, Vol. 2 Issue 2, p. 124–145.

Beattie, V., McInnes, B., Pierpoint, J. (2008) The Management Commentary: Comparing Narrative Outcomes from Alternative Regulatory Regimes. The Centre for Business Performance. Chartered Accountants' Trustees Limited. [https://www.icaew.com/~media/corporate/files/products/financial%20reporting/the%20management%20commentary.ashx](https://www.icaew.com/~/media/corporate/files/products/financial%20reporting/the%20management%20commentary.ashx) (23.05.2016).

Catalfo, P., Wulf, I. (2016) Intangibles disclosure in Management Commentary regulation in Germany and Italy. *Journal of Intellectual Capital*, Vol. 17 Iss 1 pp. 103–119.

Choi, F. D. S. (1973) Financial Disclosure and Entry to the European Capital Market. *Journal of Accounting Research*, September 1, Vol. 11, Issue 2, pp. 159–175.

Chow, C. W., Wong-Boren, A. (July, 1987) Voluntary Financial Disclosure by Mexican Corporations. *The Accounting Review*, Vol. LXII, No. 3 pp. 533–541.

Clatworthy, M., Jones, M. J. (2003) Financial reporting of good news and bad news: evidence from accounting narratives. *Accounting & Business Research (Wolters Kluwer UK)*. Vol. 33 Issue 3, p.171–185.

Company Act, Part 15, Chapter 5, <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/contents> (23.05.2016).

Cooke, T. E. (1989) Voluntary Corporate Disclosure by Swedish Companies. *Journal of International Financial Management & Accounting*, June 1, Vol. 1, Issue 2, pp. 171–195.

Craswell, A. T., Taylor, S.L. (1992) Discretionary Disclosure of Reserves by oil and gas Companies: an economic analysis. Journal of Business Finance & Accounting, January 2, Vol. 9, Issue 2, pp. 295–308.

Details - GAS 15 - Management Reporting. Issued on 7 December 2004 (Federal Gazette of 26 February 2005), is withdrawn; it shall be applied for the last time to the financial year beginning before or on 31 December 2012. https://www.drsc.de/service/drs/standards/index_en.php?ixstds_do=show_details&entry_id=21 (23.05.2016).

Details - GAS 20 - Group Management Report. Adopted by the Accounting Standards Committee of Germany (ASCG) on 2 November 2012. Publication of the authoritative German version by the Federal Ministry of Justice under section 342(2) of the HGB on 4 December 2012 (https://www.drsc.de/service/drs/standards/index_en.php?ixstds_do=show_details&entry_id=38) (23.05.2016).

Eesti keele seletav sõnaraamat <http://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=tegevus&F=M> (23.05.2016).

Eesti Statistika aastaraamat (2014) <https://www.stat.ee/72570> (23.05.2016).

Eesti Statistika aastaraamat (2015) <https://www.stat.ee/90732> (23.05.2016).

Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2013 <http://www.eki.ee/dict/qs/index.cgi?Q=aruanne&F=M> (23.05.2016).

EMTAK 2008 Selgitavad märkused. E-äriregister. Registrite ja infosüsteemide Keskus. http://www.rik.ee/sites/www.rik.ee/files/elfinder/article_files/EMTAK%202008_0.pdf (23.05.2016).

Epstein, M. J., Freedman, M. (1994) Social Disclosure and the Individual Investor. Accounting, Auditing & Accountability Journal, Vol. 7, No. 4, pp. 94–109.

Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/51/EÜ, 18.06.2003.a Euroopa Liidu Teataja L 178, 17/07/2003 lk 0016–0022 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX%3A32003L0051> (23.05.2016).

Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/46/EÜ, 14.06.2006.a. Euroopa Liidu Teataja L224/1, 16/8/2006 lk 1–7 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0046> (23.05.2016).

Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/34/EL, 26.06.2013.a. Euroopa Liidu Teataja L182/19, 29/06/2013 lk 19–76 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex%3A32013L0034> (23.05.2016).

Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/95/EL, 22.10.2014.a. Euroopa Liidu Teataja L330/1, 15/11/2014 lk 1–9 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex%3A32014L0095> (23.05.2016).

Handelsgesetzbuch. Vastu võetud 01.01.1900; viimati muudetud 17.03.2016. <http://www.gesetze-im-internet.de/hgb/index.html> (23.05.2016).

Haniffa, R.M., Cooke, T.E. (2002) Culture, Corporate and Disclosure in Malaysian Corporations. *Abacus*, Vol. 38, No. 3 pp. 317–349.

Hossain, M., Perera, M.H.B., Rahman, A.R. (1995) Voluntary disclosure in the Annual Reports of New Zealand Companies. *Journal of International Financial Management and Accounting*, Vol. 6, No. 1, pp. 69–87.

IFRS Foundation and the IASB webpage. <http://www.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Management-Commentary/Pages/Management-Commentary.aspx> (23.05.2016).

Inchausti, B. G. (1997) The influence of company characteristics and accounting regulation of information disclosed by Spanish firms. *European Accounting Review*. May 1, Vol. 6, Issue 1, pp. 45–68.

Isikut tõendavate dokumentide seadus. Vastu võetud Riigikogus 15.02.1999.a – RT I, 1999, 25, 365; RT I, 06.04.2016, 5.

Karistusseadustik. Vastu võetud Riigikogus 06.06.2001.a – RT I, 2001, 61, 364; RT I, 17.12.2015, 9.

Kohtu registriosakonna kodukord. Vastu võetud Justiitsministeeriumis 19.12.2012.a – RT I, 28.12.2012, 10 ; RT I, 11.02.2016, 9.

Matuszak, L. (2015) Rola Sprawozdania z Działalności w Społecznie Odpowiedzialnym Przedsiębiorstwie / The Role of Management Commentary of Socially Responsible Enterprise. *Research Papers of the Wrocław University of Economics. Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*. July 1. Issue 398, p. 327–342.

Merkel-Davies, D. M., Koller, V. (2012) Metaphoring' people out of this world: A Critical Discourse Analysis of a chairman's statement of a UK defence firm. *Accounting Forum*. Sep, Vol. 36, Issue 3, p. 178–193.

Neljas nõukogu direktiiv 78/660/EMÜ, 25.07.1978.a. Euroopa Liidu Teataja L222, 14/08/1978 lk 0011-0031. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A31978L0660> (23.05.2016).

Patelli, L., Prencipe, A. (2007) The Relationship between Voluntary Disclosure and Independent Directors in the Presence of a Dominant Shareholder. *European Accounting Review*. May 1, Vol. 16 Issue 1, pp. 5–33.

Raamatupidamise seadus. Vastu võetud Riigikogus 08.06.1994.a - RT I 1994, 48, 790.

Raamatupidamise seadus. Vastu võetud Riigikogus 20.11.2002.a – RT I, 2002, 102, 600; RT I, 30.12.2015, 65.

Raffournier, B. (1995) The determinants of voluntary financial disclosure by Swiss listed companies. The European Accounting Review 1995, Vol. 4, No 2, pp. 261–280.

Registriandmetega tutvumine. <http://www.just.ee/et/eesmargid-tegevused/ari-ja-uhinguregister/registriandmetega-tutvumine> (23.05.2016).

Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 17.09.2013 kohtumäärus tsiviilasjas nr 3-2-1-86-13. <http://www.riigikohus.ee/?id=11&tekst=RK/3-2-1-86-13&date=17.09.2013> (23.05.2016).

Roberts, C. B. (1991) Environmental Disclosures: A Note on Reporting Practices in Mainland Europe. Accounting, Auditing & Accountability Journal, Vol. 4, Iss 3, pp. 62–71.

Roberts, C., Weetmann, P., Gordon, P. (2008) International Corporate Reporting. A Comparative Approach. Fourth edition. Pearson Education Limited.

Seitsmes nõukogu direktiiv 83/349/EMÜ, 13.06.1983.a. Euroopa Liidu Teataja L 193, 18/07/1983 lk 0001–0017 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:31983L0349> (23.05.2016).

Smith, M., Taffler, R.J (2000) The chairman's statement - A content analysis of discretionary narrative disclosures. Accounting, Auditing & Accountability Journal, Vol. 13, Iss 5, pp. 624–647.

Statistikaameti 11.11.2014 pressiteade nr 127. III kvartalis vedas majanduse kasvu töötlev tööstus. <http://www.stat.ee/72300/?highlight=t%C3%B6%20t%C3%B6stus> (23.05.2016).

Statistikaameti 11.03.2015 pressiteade nr 32. 2014. aastal kasvas Eesti majandus 2,1% <http://www.stat.ee/90544/?highlight=t%C3%B6%20t%C3%B6stus> (23.05.2016).

Tartu Ringkonnakohtu 03.05.2013 kohtuotsus tsiviilasjas nr 2-12-14939/35.

Tsiviilkohtumenetluse seadustik. Vastu võetud Riigikogus 20.04.2005.a – RT I, 2005, 26, 197; RT I, 10.03.2016, 10.

Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Vastu võetud Riigikogus 27.03.2002.a – RT I, 2002, 35, 216; RT I, 12.03.2015, 106.

Uyar, A., Kilic, M., Bayyurt, N. (2013) Association between firm characteristics and corporate voluntary disclosure: Evidence from Turkish listed companies. *Intangible Capital*. December 1, Vol. 9, Issue 4, p. 1080–1112.

Vutt, A., Vutt, M. (2012) Äriühingu osaniku ja aktsionäri teabeõigus Eesti kohtupraktikas. *Juridica* nr 9, lk 709–716.

Wallace, R. S. O. (1988) Corporate Financial Reporting in Nigeria. *Accounting and Business Research*, Vol. 18, No. 72, pp. 352–362.

Wallace, R. S. O., Nasel, K., Mora, A. (1994) The Relationship Between the Comprehensiveness of Corporate Annual Reports and Firm Characteristics in Spain. *Accounting and Business Research*, Vol. 25, No. 97, pp. 41–53.

Williams, S. M. (1999) Voluntary Environmental and Social Accounting Disclosure Practise in the Asia-Pacific Region: An International Empirical Test of Political Economy Theory. *International Journal of Accounting*, Vol. 34, Issue 2, pp. 209–238.

Äriseadustik. Vastu võetud Riigikogus 15.02.1995.a – RT I, 1995, 26, 355; RT I, 30.12.2015, 73.

SUMMARY

MANAGEMENT REPORT AND ASSESSMENT OF THE DATA PRESENTED IN SUCH REPORTS

Diana Verš

Companies registered in Estonia have the obligation to prepare their management reports upon the end of financial year (along with annual reports) and submit them to the Registration Department of Tartu County Court. The requirements as to the content of such reports are set out in the Accounting Act.

An management report is the official report of the management regarding the company's activities, its current state, as well as any significant past and future events that may affect the company. The goal of an management report is to provide the reader with information on the past and upcoming events in the company so that the reader is able to make economic decisions based on the received information.

The goal of the master's thesis was to find out which requirements are mostly fulfilled with regard to management reports and what can affect publication of data. As the basis for the analysis the author received annual reports of 67 public limited companies of the processing industry for 2013 and 2014. The author performed analysis based on the C-index method which was first used in the studies of Cooke in 1989.

Based on the results of the analysis the author has reached the conclusion that more often the requirements regarding general indicators of company's own activities were fulfilled (for instance, overview of the company's actions, important events during the financial year) and less often – the requirements that may be of interest to the general public (for instance, environmental and social influence of activities of the company, development of the working environment and its influence on the company's activities).

Five of the hypothesis proposed by the author were confirmed, and it is possible to state that disclosure of data in management reports is in positive correlation with the company size, profits for the reporting year and exports of the company.

LISAD

Lisa 1. Haldusaruande ja tegevusaruande sisu võrdlus

<p>§ 22 (2) 2) Haldusaruandes kirjeldatakse: 1) möödunud majandusaasta tähtsamad sündmused, 2) tulevase aasta plaanid, 3) jooksva majandusaastal tehtud arengu- ja uurimis- väljaminekud, 4) järgneva aasta arengu- ja uurimusplaanideks ettenähtud kulud, 5) juhatuse liikmete tasu üldsumma, 6) töötajate tasu üldsumma, 7) keskmine töötajate arv.</p>	<p>§ 22 (3) Tegevusaruandes antakse: 1) ülevaade tegevusest, 2) ülevaade olulistest sündmustest majandusaastal, 3) eeldatavad arengusuunad järgmisel majandusaastal, 4) väljaminekud uurimis- ja arendustegevuseks, 5) järgmiseks majandusaastaks planeeritud uurimis- ja arendustegevuseks väljaminekud, 6) juhtorganite tasu, soodustused, hüvitis tagasikutsumise, 7) töötajate tasu üldsumma, 8) keskmine töötajate arv, 9) raamatupidamise aastaaruande koostamise perioodil toimunud olulised sündmused, mis ei kajastu raamatupidamise aastaaruandes, kuid mis oluliselt mõjutavad või võivad mõjutada järgmiste majandusaastate tulemusi.</p>	<p>§ 24 (1) Tegevusaruandes antakse: 1) ülevaade tegevusest, 2) ülevaade olulistest sündmustest majandusaastal, 3) eeldatavad arengusuunad järgmisel majandusaastal, 4) olulisi uurimis- ja arendustegevuse projektid, 5) uurimis- ja arendustegevuse projektidega seotud väljaminekuid aruandeaasta, 6) uurimis- ja arendustegevuse projektidega seotud väljaminekud järgmistel aastatel, 7) juhtorganite tasu, soodustused, väljastatud garantiid ja potentsiaalsed kohustused, 8) töötajate tasu üldsumma, 9) keskmine töötajate arv majandusaastal, 10) raamatupidamise aastaaruande koostamise perioodil toimunud olulised sündmused, mis ei kajastu raamatupidamise aastaaruandes, kuid mis oluliselt mõjutavad või võivad mõjutada järgmiste majandusaastate tulemusi., 11) info majandusaasta kestel omandatud või tagatiseks võetud oma osadest või aktsiatest.</p>
---	---	--

Allikas: autori koostatud

Lisa 2. Finantsnäitajad 2013

ettevõtted	piirkond	sektor	müügitulu	varad kokku	keskmiselt töötajaid	aruandeaasta kasum/kahjum
1	2	1	799341	528422	55	-15445
2	1	1	1741028	2045547	69	-79474
3	1	2	4089853	1834650	59	162048
4	8	2	1921030	2411027	40	141265
5	6	2	698609	1414315	34	13710
6	1	2	119653	4964467	22	-130227
7	1	3	903568	268415	15	86421
8	3	3	3054747	2213046	71	77645
9	6	4	869430	871391	23	27232
10	1	4	651509	705355	8	-32099
11	4	4	2000070	2629955	23	265054
12	1	4	5905795	5760072	72	-428826
13	1	4	1911711	1446863	33	40141
14	7	4	2447967	604850	46	132507
15	4	4	8559268	9799020	102	1598171
16	1	4	6692512	5238206	102	258618
17	5	4	730176	772806	26	-7604
18	1	5	2468708	1365763	32	136291
19	1	5	15188675	4433485	148	640940
20	1	5	15792	17370	7	-36039
21	4	5	372261	215544	6	24475
22	7	5	1340170	1401811	23	160568
23	2	5	947455	1679203	18	22663
24	5	5	1553816	1811364	47	77386
25	6	5	895926	872894	25	4159
26	4	5	4095886	1749007	38	38100
27	7	5	18537578	13697468	328	2343248
28	1	5	8855567	5515496	73	287773
29	1	5	1395546	753168	21	85348
30	1	6	479249	551539	15	50135
31	1	6	944913	496481	17	-42448
32	9	6	618894	745462	18	9889
33	9	6	3880292	4032077	45	288748
34	1	6	2958767	3946120	79	288586
35	5	7	8761562	6319097	96	449063
36	2	7	8475152	706267	85	2800412
37	2	7	3399106	3463305	116	301368
38	1	8	731600	369779	41	101555
39	7	8	4917857	3386888	180	531552
40	1	8	1304668	616656	14	15665
41	7	8	494322	573832	61	-5571

Lisa 2. Finantsnäitajad 2013 järg

ettevõtted	piirkond	sektor	müügitulu	varad kokku	keskmiselt töötajaid	aruandeaasta kasum/kahjum
42	1	9	2474792	1095985	79	118512
43	4	9	3734268	2566400	157	36096
44	1	9	3293616	2620441	71	264469
45	5	10	871651	503362	25	-55972
46	3	10	212588	371769	10	-27429
47	6	10	665111	1003107	16	30021
48	1	10	2310170	2498301	28	-76533
49	2	10	2324438	1249489	43	447784
50	5	10	349899	298839	17	314
51	5	10	3445416	2715826	54	204986
52	4	10	1978329	860563	33	-44623
53	4	10	706243	406044	10	84785
54	4	10	1142003	1251514	9	79281
55	4	10	726236	376273	36	-42473
56	8	10	9147839	5822785	72	578100
57	8	10	4887262	2108483	81	20025
58	1	10	5866000	5490000	100	176000
59	2	10	490980	682911	22	3681
60	6	10	3209546	2046354	56	469442
61	2	10	695022	556695	24	5820
62	10	10	2485671	2312421	70	-47949
63	3	11	1555976	976399	39	-41788
64	1	11	3649472	1408056	52	90700
65	1	12	560246	369297	14	10334
66	1	12	75979	222951	3	-10647
67	1	12	5272297	4281000	101	421321

Allikas: autori koostatud

Lisa 3. Finantsnäitajad 2014

ettevõtted	piirkond	sektor	müügitulu	varad kokku	keskmiselt töötajaid	aruandeaasta kasum/kahjum
1	2	1	620732	524770	51	45765
2	1	1	1481940	1929503	59	-87955
3	1	2	3754826	2232603	63	-105868
4	8	2	2182807	2695494	40	202551
5	6	2	684304	1433977	34	9879
6	1	2	289447	741003	19	-4983535
7	1	3	1226642	332962	17	149030
8	3	3	2295357	2195807	61	-42004
9	6	4	791648	819802	21	-28226
10	1	4	696061	713475	7	24606
11	4	4	1920110	2623281	21	60434
12	1	4	7328224	5146463	71	-920205
13	1	4	1512697	1205109	33	-179492
14	7	4	1869464	708153	39	67823
15	4	4	10589392	11616574	108	18910574
16	1	4	7323129	5501888	102	44811
17	5	4	822613	708968	28	3958
18	1	5	2829732	1554662	33	146224
19	1	5	19767183	4590367	169	451298
20	1	5	47420	13830	8	20060
21	4	5	368747	258706	6	-24296
22	7	5	1412264	1678249	21	216423
23	2	5	1130921	1915917	20	67141
24	5	5	1552894	1736333	45	26594
25	6	5	1178578	793571	25	11371
26	4	5	3816341	1422486	40	67833
27	7	5	19948945	12443261	330	1783865
28	1	5	7843161	4972769	115	283571
29	1	5	1275952	820170	19	40279
30	1	6	442081	521739	15	17249
31	1	6	1101230	458283	16	35147
32	9	6	576460	735819	18	-646
33	9	6	4070506	4571789	45	169751
34	1	6	2881022	5532222	81	1479489
35	5	7	9802295	5922507	102	663239
36	2	7	8975261	15051253	76	1471901
37	2	7	3547619	3822040	114	342742
38	1	8	674489	350650	34	41911
39	7	8	5193691	3242808	180	188287
40	1	8	2015147	585005	16	-17211
41	7	8	403838	559389	47	2928

Lisa 3. Finantsnäitajad 2014 järg

ettevõtted	piirkond	sektor	müügitulu	varad kokku	keskmiselt töötajaid	aruandeaasta kasum/kahjum
42	1	9	2205186	1000678	71	3668
43	4	9	3785518	2477040	152	-84960
44	1	9	3210682	2441945	68	-243894
45	5	10	1181349	634761	29	121940
46	3	10	214056	347321	10	-32063
47	6	10	852415	1285238	15	132003
48	1	10	2908300	2564105	24	82219
49	2	10	3550197	1611103	44	59734
50	5	10	340435	294637	22	-11939
51	5	10	3269897	2917228	52	215286
52	4	10	1990916	950824	33	6226
53	4	10	726449	435000	12	7288
54	4	10	1293068	1629890	9	72113
55	4	10	781955	386384	34	9044
56	8	10	10520758	7822682	72	584940
57	8	10	5132577	2234099	80	12097
58	1	10	5939000	5196000	83	90000
59	2	10	518316	671483	24	-2804
60	6	10	3640423	2498657	57	600561
61	2	10	651427	574041	25	-13760
62	10	10	2654909	2335647	70	-179574
63	3	11	1765391	1028253	42	50614
64	1	11	3791000	1551444	50	182839
65	1	12	651663	372427	14	34319
66	1	12	52958	214940	2	1535
67	1	12	5405061	5279142	105	501721

Allikas: autori koostatud

Lisa 4. Mittefinantsnäitajad 2013

ettevõtted	juhatus	nõukogu	aktsionär juhatuses	aktsionär nõukogus	audiitor	müügitulu ekspordist	aktsionäride arv	aktsionär välismaalane
1	1	3	jah	seotud isik	OÜ K ja S Tamberg	jah	1	ei
2	2	3	ei	jah	KRM Audit OÜ	jah	3	ei
3	1	3	jah	jah	I.S.Audiitorteenuste OÜ	ei	3	ei
4	1	3	ei	jah	Assertum Audit OÜ	jah	1	jah
5	3	3	jah	seotud isik	Stella Audiitorbüroo OÜ	jah	2	ei
6	2	3	jah	seotud isik	Baker Tilly Baltics OÜ	jah	2	ei
7	2	3	jah	seotud isik	HLB Expertus KLF OÜ	jah	2	ei
8	1	3	jah	jah	Audiitorbüroo Roy Vaimand OÜ	jah	3	jah
9	2	3	jah	ei	PKF Estonia OÜ	jah	1	ei
10	1	2	seotud isik	seotud isik	Assertum Audit OÜ	jah	1	ei
11	2	3	jah	seotud isik	Audiitorbüroo Fides OÜ	jah	1	ei
12	1	4	ei	ei	Audiitorbüroo ELSS AS	jah	3	ei
13	1	3	jah	jah	Grant Thornton Rimess OÜ	jah	2	ei
14	2	3	jah	seotud isik	Audest Audiitorteenuste OÜ	jah	2	ei
15	1	3	jah	ei	Grow Audit OÜ	jah	1	ei
16	1	3	jah	ei	PWC	jah	1	jah
17	2	3	jah	ei	Finantskindlus OÜ	jah	2	ei
18	1	3	jah	seotud isik	HLB Expertus KLF OÜ	jah	1	ei
19	3	3	ei	jah	Audiitorteenuse OÜ	jah	5+	jah
20	1	3	jah	ei	Asertum Audit OÜ	ei	1	ei
21	1	3	ei	jah	OÜ Audiitorbüroo RKT	jah	3	ei
22	1	3	jah	jah	ST ja Partners OÜ	jah	2	ei
23	1	3	jah	seotud isik	KV Auditeerimine OÜ	jah	1	ei
24	2	3	ei	jah	OÜ Finantskindlustus	jah	3	ei
25	1	3	ei	jah	Audiitorbüroo Roy Vaimand OÜ	jah	4	ei
26	3	4	jah	ei	EDO Eesti AS	jah	4	ei
27	4	3	jah	jah	OÜ Mark Audit	jah	4	ei
28	1	6	jah	jah	OÜ Audit Vikneti	jah	4	ei
29	1	3	jah	seotud isik	Chrismarine OÜ	jah	1	ei
30	2	3	jah	jah	TPMM Nordic OÜ	jah	3	ei
31	3	3	jah	seotud isik	Alden Audit OÜ	jah	4	ei

Lisa 4. Mittefinantsnäitajad 2013 järg

ettevõtted	juhatus	nõukogu	aktsionär juhatuses	aktsionär nõukogus	audiitor	müügitulu ekspordist	aktsionäride arv	aktsionär välismaalane
32	1	3	jah	jah	OÜ TEHE	jah	3	ei
33	1	3	jah	jah	Dana Audit OÜ	jah	5+	ei
34	1	3	jah	seotud isik	ELAI Audiitorbüroo OÜ	jah	1	ei
35	1	3	jah	jah	OÜ Finantskindlustus	jah	2	ei
36	3	3	seotud isik	jah	Assertum Audit OÜ	ei	1	ei
37	1	3	jah	seotud isik	OÜ Fraumel	jah	1	ei
38	1	4	jah	jah	Audiitorühing OÜ	jah	4	ei
39	1	3	jah	seotud isik	ST ja Partners OÜ	jah	1	ei
40	1	3	ei	ei	PKF Estonia OÜ	jah	1	ei
41	1	3	jah	seotud isik	STjaPartners OÜ	jah	1	ei
42	2	3	jah	jah	I.S.Audiitorteenuste OÜ	jah	4	jah
43	3	3	jah	seotud isik	TPMM Nordic OÜ	jah	1	ei
44	1	3	jah	jah	Audiitorteenuse OÜ	jah	2	ei
45	1	3	jah	jah	OÜ Finantskindlustus	jah	2	jah
46	1	3	jah	ei	Kagu-audit OÜ	jah	1	ei
47	2	3	jah	jah	OÜ Age Feldman Audiitorbüroo	jah	2	ei
48	1	3	jah	seotud isik	Dison OÜ	jah	1	ei
49	1	3	jah	jah	OÜ Fraumel	jah	2	ei
50	1	3	jah	jah	OÜ Finantskindlustus	jah	4	ei
51	1	3	jah	seotud isik	OÜ Finantskindlustus	jah	1	ei
52	2	3	jah	ei	AjaM Audit OÜ	jah	3	ei
53	1	3	jah	ei	Audiitorbüroo ELSS AS	ei	1	ei
54	1	3	jah	seotud isik	Audiitorbüroo ELSS AS	jah	1	ei
55	2	4	jah	jah	Konsultatsioonid OÜ	jah	2	jah
56	1	3	jah	seotud isik	Assertum Audit OÜ	jah	1	ei
57	2	3	jah	jah	Konsultatsioonid OÜ	jah	5	ei
58	2	3	jah	seotud isik	OÜ Metstulikas	jah	1	ei
59	2	3	jah	jah	Lemmur OÜ	jah	5	ei
60	1	3	jah	jah	Audiitorbüroo Fides Oü	jah	4	ei
61	1	3	jah	jah	OÜ K ja S Tamberg	jah	3	ei
62	2	3	jah	seotud isik	Konsultatsioonid Oü	jah	1	ei

Lisa 4. Mittefinantsnäitajad 2013 järg

ettevõtted	juhatus	nõukogu	aktsionär juhatuses	aktsionär nõukogus	audiitor	müügitulu ekspordist	aktsionäride arv	aktsionär välismaalane
63	2	3	jah	jah	Gaidion OÜ	jah	2	jah
64	1	3	jah	ei	OÜ Mark Audit	jah	2	ei
65	1	3	jah	seotud isik	Audiitorbüroo Andrison OÜ	jah	2	ei
66	1	3	jah	jah	Audiitorfirma KLEA OÜ	jah	4	ei
67	1	3	jah	jah	Audiitorbüroo Simar OÜ	jah	2	ei

Allikas: autori koostatud

Lisa 5. Mittefinantsnäitajad 2014

ettevõtte	juhatus	nõukogu	aktsionär juhatuses	aktsionär nõukogus	audiitor	müügitulu ekspordist	aktsionäride arv	aktsionär välismaalane
1	1	3	jah	seotud isik	OÜ K ja S Tamberg	jah	1	ei
2	2	3	ei	jah	A-Arlet OÜ	jah	3	ei
3	1	3	jah	jah	I.S.Audiitorteenuste OÜ	ei	3	ei
4	1	3	ei	jah	Assertum Audit OÜ	jah	1	jah
5	3	3	jah	seotud isik	Stella Audiitorbüroo OÜ	jah	2	ei
6	2	3	jah	seotud isik	Villems Donoway OÜ	jah	2	ei
7	2	3	jah	seotud isik	HLB Expertus KLF OÜ	jah	2	ei
8	1	3	jah	jah	Audiitorbüroo Roy Vaimand OÜ	jah	3	jah
9	2	3	jah	ei	PKF Estonia OÜ	jah	1	ei
10	1	2	seotud isik	seotud isik	Kagu-Audit OÜ	jah	1	ei
11	2	3	jah	seotud isik	Audiitorbüroo Fides OÜ	jah	1	ei
12	1	4	ei	ei	Audiitorbüroo ELSS AS	jah	3	ei
13	1	3	jah	jah	Grant Thornton Rimess OÜ	jah	2	ei
14	2	3	jah	seotud isik	Audest Audiitorteenuste OÜ	jah	2	ei
15	1	3	jah	ei	Grow Audit OÜ	jah	1	ei
16	1	3	jah	ei	PWC	jah	1	jah
17	2	3	jah	ei	Finantskindlus OÜ	jah	2	ei
18	1	3	jah	seotud isik	HLB Expertus KLF OÜ	jah	1	ei
19	3	3	ei	jah	Audiitorteenuse OÜ	jah	5+	jah
20	1	3	jah	ei	Asertum Audit OÜ	ei	1	ei
21	1	3	ei	jah	OÜ Audiitorbüroo RKT	jah	3	ei
22	1	3	jah	jah	ST ja Partners OÜ	jah	2	ei
23	1	3	jah	seotud isik	KV Auditeerimine OÜ	jah	1	ei
24	2	3	ei	jah	OÜ Finantskindlustus	jah	3	ei
25	1	3	ei	jah	Audiitorbüroo Roy Vaimand OÜ	jah	4	ei
26	3	4	jah	ei	EDO Eesti AS	jah	4	ei
27	4	3	jah	jah	OÜ Mark Audit	jah	4	ei
28	1	6	jah	jah	OÜ Audit Vikneti	jah	4	ei
29	1	3	jah	seotud isik	Chrismarine OÜ	jah	1	ei
30	2	3	jah	jah	TPMM Nordic OÜ	jah	3	ei
31	3	3	jah	seotud isik	Alden Audit OÜ	jah	4	ei

Lisa 5. Mittefinantsnäitajad 2014 järg

ettevõtte	juhatus	nõukogu	aktsionär juhatuses	aktsionär nõukogus	audiitor	müügitulu ekspordist	aktsionäride arv	aktsionär välismaalane
32	1	3	jah	jah	OÜ TEHE	jah	3	ei
33	1	3	jah	jah	Dana Audit OÜ	jah	5+	ei
34	1	3	jah	seotud isik	ELAI Audiitorbüroo OÜ	jah	1	ei
35	1	3	jah	jah	AT Audiko OÜ	jah	2	ei
36	3	3	seotud isik	jah	Assertum Audit OÜ	ei	1	ei
37	1	3	jah	seotud isik	OÜ Fraumel	jah	1	ei
38	1	4	jah	jah	Audiitorühing OÜ	jah	4	ei
39	1	3	jah	seotud isik	ST ja Partners OÜ	jah	1	ei
40	1	3	ei	ei	PKF Estonia OÜ	jah	1	ei
41	1	3	jah	seotud isik	ST ja Partners OÜ	jah	1	ei
42	2	3	jah	jah	I.S.Audiitorteenuste OÜ	jah	4	jah
43	3	3	jah	seotud isik	TPMM Nordic OÜ	jah	1	ei
44	1	3	jah	jah	Audiitorteenuse OÜ	jah	2	ei
45	1	3	jah	jah	OÜ Finantskindlustus	jah	2	jah
46	1	3	jah	ei	Kagu-audit OÜ	jah	1	ei
47	2	3	jah	jah	OÜ Age Feldman Audiitorbüroo	jah	2	ei
48	1	3	jah	seotud isik	Dison OÜ	jah	1	ei
49	1	3	jah	jah	OÜ Fraumel	jah	2	ei
50	1	3	jah	jah	OÜ Finantskindlustus	jah	4	ei
51	1	3	jah	seotud isik	OÜ Finantskindlustus	jah	1	ei
52	2	3	jah	ei	AjaM Audit OÜ	jah	3	ei
53	1	3	jah	ei	Audiitorbüroo ELSS AS	ei	1	ei
54	1	3	jah	seotud isik	Audiitorbüroo ELSS AS	jah	1	ei
55	2	4	jah	jah	Konsultatsioonid OÜ	jah	2	jah
56	1	3	jah	seotud isik	Assertum Audit OÜ	jah	1	ei
57	2	3	jah	jah	Konsultatsioonid Oü	jah	5	ei
58	2	3	jah	seotud isik	OÜ Metstulikas	jah	1	ei
59	2	3	jah	jah	Lemmur OÜ	jah	5	ei
60	1	3	jah	jah	Audiitorbüroo Fides OÜ	jah	4	ei
61	1	3	jah	jah	OÜ K ja S Tamberg	jah	3	ei
62	2	3	jah	seotud isik	Konsultatsioonid OÜ	jah	1	ei

Lisa 5. Mittefinantsnäitajad 2014 järg

ettevõtted	juhatas	nõukogu	aktsionär juhatuses	aktsionär nõukogus	audiitor	müügitulu ekspordist	aktsionäride arv	aktsionär välismaalane
63	2	3	jah	jah	Gaidion OÜ	jah	2	jah
64	1	3	jah	ei	OÜ Chrismarine	jah	2	ei
65	1	3	jah	seotud isik	Audiitorbüroo Andrison OÜ	jah	2	ei
66	1	3	jah	jah	Audiitorfirma KLEA OÜ	jah	4	ei
67	1	3	jah	jah	Audiitorbüroo Simar OÜ	jah	2	ei

Allikas: autori koostatud